

Radionice poticanja čitanja u narodnim knjižnicama Primorsko-goranske županije

Miočić, Vedrana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:840862>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO

Ak. god. 2019./2020.

Vedrana Miočić

**Radionice poticanja čitanja u narodnim
knjižnicama Primorsko-goranske županije**

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Ana Barbarić, izv. prof.

Zagreb, lipanj 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Sadržaj

1.	Uvod	5
2.	Čitanje.....	6
	2.1 Predčitalačke vještine.....	7
	2.2 Razvoj čitanja kod djece.....	8
	2.3 Kako odabrati tekst za dijete i mladog čitatelja	10
3.	Narodna knjižnica kao mjesto poticanja čitanja	18
	3.1 Čitateljski klubovi kao oblik poticanja čitanja u Hrvatskoj	22
	3.2 Poticanje čitanja korištenjem Web 2.0 alata	23
4.	Nacionalna strategija poticanja čitanja (2017.-2022.)	25
	4.1 ČITAJ MI!	27
	4.2 „I JA ŽELIM ČITATI“	30
5.	Primjeri dobre prakse - radionice poticanja čitanja u Primorsko-goranskoj županiji	33
6.	Istraživanje	43
7.	Rezultati istraživanja zajedno s interpretiranim podacima.....	46
8.	Zaključak.....	65
9.	Literatura.....	67
	Popis slika	70
	Popis tablica	70
	Popis grafikona.....	70
	Prilog 1 - anketa.....	72
	Sažetak	76
	Summary	77

1. Uvod

U ovom diplomskom radu bavit ću se pojmom čitanja, objasniti što je čitanje kao proces i kako se različitim načinima prepričavanja i čitanja može kod djece zadobiti pažnju, obogaćivati rječnik i potaknuti na razmišljanje o pročitanoj djelu. Bavit ću se i, prema Giehl, koje su to faze čitanja koje se javljaju kod djece i koja literatura je zanimljiva i primjerena dobi djece te na što se treba fokusirati u određenoj dobi djeteta.

U teorijskom dijelu bit će prikazani međunarodni i domaći knjižničarski dokumenti o knjižničnim uslugama za djecu i mlade s ciljem poticanja čitanja.

U središnjem dijelu diplomskog rada usmjerit ću se na radionice za poticanje čitanja na razini Hrvatske te u primjerima dobre prakse u narodnim knjižnicama u Primorsko-goranskoj županiji koji se provode s ciljem poticanja i razvijanja želje za čitanjem od malih nogu radi proširenja i obogaćivanja rječnika, razvijanja mašte i kreativnosti te utjecaja na poboljšavanje pamćenja za pomoć u budućem školovanju.

Na kraju rada pokazat ću rezultate istraživanja vezane za radionice poticanja čitanja koji će omogućiti voditeljima radionica (knjižničarima i njihovim suradnicima) uvid u to koja se literatura više posuđuje prema uzrastima, kako poboljšati radionice s obzirom na uzrast djece te koliko su potrebne ovakve radionice da bi se u djeci potakla volja za čitanjem i razvijanjem čitalačkih navika.

2. Čitanje

Čitanje se prema Grosman definira kao „višeslojan proces koji se razvija od početnog prepoznavanja, u kojem čitatelj od grafičkih sastavnica kruga i pravca, od kojih su sastavljena sva slova abecede, razabire riječi i iskaze te njihovim međusobnim povezivanjem „proizvodi“ ili „oblikuje“ razumljivo značenje“.¹ Kada čitatelj čita u njemu se proizvode osjećaji, tzv. „osjećajni doživljaji“, koji se razvijaju neposredno nakon pročitanoog teksta. Nakon pročitanoog teksta mogu se javiti pozitivni i negativni osjećaji, pritom se najčešće javlja ljutnja i neugoda kada se radi o tekstu koji čitatelj ne razumije, koja može doći zbog kućne prisile ili školske obaveze, što najčešće dovodi do gubitka čitateljeva zanimanja i interesa za ponovnim čitanjem. Čitanje kao proces trebalo bi u čitatelju razvijati pozitivne osjećaje, prema tome cilj je da se kod djece i učenika ponovno potakne zanimanje za čitanjem, koje će se ostvariti ako i samo ako su za to odgovorni pravilni izbori tekstualnih sastavnica koji omogućuju kod djece bolje razumijevanje i želju za ponovnim odabirom neke knjige.²

Grosman navodi da se prema Carroll osjećajima koji su potaknuti umjetničkim pripovijedanjem planski potiče i omogućuje organizacija čitateljske spoznaje na načine da čitatelji prate likove i samu priču. Također, Carroll tvrdi da je za razumijevanje procesa čitanja najvažnija tijesna veza između osjećaja i usredotočenosti, stoga je važno da se u čitatelju probude mehanizmi čitateljeva fokusiranja pozornosti na određene dijelove teksta, na traženje detalja i zanimanje za buduće događanje. Osjećaji su, kako Carroll zagovara, ključni za praćenje teksta i oblikovanja očekivanja koja su u skladu s tekstom. Kod radionica poticanja čitanja, knjižničari i njihovi suradnici djeci pokušavaju dočarati priču na zanimljiv način, a Grosman uz to još kaže da priče i pripovijedanje, u pravilu razvijaju kod čitatelja uspostavljanje primjerenoga horizonta očekivanja o onome što bi se moglo dogoditi, međutim, samo po sebi ono nije vjerojatno da će se i dogoditi.³

U zadnjih dvadeset godina provedena su različita istraživanja koja su pokušala pokazati vidike djetetova doživljavanja, no nažalost rezultati nisu doprinijeli cjelovitu procesu doživljavanja niti djetetov konačni doživljaj koji dijete oblikuje nakon čitanja teksta. Teško je spoznati razloge zbog kojih bi se moglo potvrditi težnje da se djeci nešto sviđa ili ne sviđa kroz konačno objašnjenje, najčešće ga nema ili nije dovoljno dobro objašnjeno, stoga je važno zapamtiti da je jako teško doprijeti do djeteta ili mladog čitatelja, nakon pročitanoog teksta,

¹ Grosman, Meta. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010. Str. 19-23.

² Grosman, Meta. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010. Str. 57-58.

³ Grosman, Meta. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010. Str. 61.

nego do odrasle osobe. Neki od razloga koji se navode ovoj tezi su sljedeći: djeca imaju slabije razvijen vokabular za objašnjenje svojih razmišljanja i reakcija, čitateljeve misli i razmišljanja o pročitanoj djelu često proizlaze iz njihova stupnja znanja, zatim prethodnoga među tekstualnog iskustva i sl.⁴

Grosman kaže da se kod raznolikosti dječjeg čitanja otkrivaju svi postupci izražavanja reakcije na tekst služeći se razgovorom, odgovorima na upitnike, kao i prikazima dječjih predodžbi o događaju i o likovima u obliku crteža, stoga *“ta raznolikost preslikava odsutnost društvene, odnosno školske prisile na ujednačenu reakciju ili na nužnost prihvaćanja učiteljeva sadržaja i pokazuje da djeca već u vrlo ranim godinama mogu stvarno čitati priču i to s veseljem, a ne jer se to mora obaviti za školu.”*⁵

Kao osnove pripovijedanja kod djece, najčešće se može započeti korištenjem tipičnih početaka bajke „*Jednom davno živio je...*“ ili nešto slično što djeca povezuju s bajkama koje usvajaju slušanjem. Reakcija na takvo započinjanje priča dovodi do toga da djeca spontano lako reagiraju na niz priča zbog zanimljivog pripovijedanja koje omogućuje zadržavanje pažnje djece na samoj radnji i likovima u priči.⁶

Različitim radionicama koje se održavaju u knjižnicama pokušava se u djeci potaknuti zanimanje, razvijanje mašte i kreativnosti kao i razlikovanje stvarnih i nestvarnih likova i događaja, učenjem o pojmovima, navikama koje se kasnije u životu mogu iskoristiti i potaknuti djecu da napreduju u stvarnom životu kroz razvijanje pozitivnih navika i karakteristika koje stječu kroz poticanje čitanja različitih literatura.

2.1 Predčitalačke vještine

Prema Eurydiceovu izvješću, poznavanje predčitalačkih vještina je važno, a Visinko navodi da one obuhvaćaju: slušanje i čitanje priča s ciljem uživanja u njima te mogućnosti razgovaranja o njima kroz doživljavanje i razumijevanje priča, što se može provoditi kroz zajedničko listanje i čitanje slikovnica i dr. izdanja; slušanje pričanja te prepričavanja priča, kroz različito prepričavanje jednostavnih, kratkih priča koje dovode do razumijevanja njihova ustroja: razlikovanje početka, središnjeg dijela i samog završetka; zatim razumijevanje funkcije čitanja pri čemu je potrebno naučiti važnost znanja čitanja koje omogućuje snalaženje u različitim situacijama poput: svrhe čitanja radi uživanja ili razonode, ali i radi

⁴ Grosman, Meta. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010. Str. 88-90.

⁵ Grosman, Meta. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010. Str. 92.

⁶ Grosman, Meta. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010. Str. 92.

učenja; čitanje natpisa na ulici, u trgovini, na autobusnoj postaji; čitanje u osobne i poslovne svrhe); rukovanje knjigama i ostalim tiskom; sudjelovanje u aktivnostima nakon poslušane/pročitane priče.⁷

Prema Čudina-Obradović, u predškolskom razdoblju za razvoj nastanka čitalačkih vještina potrebni su određeni preduvjeti poput poticanja govorne okoline u djetetovoj obitelji koristeći se: razgovorom, objašnjenjima, čitanjem, prepričavanjem kako bi dijete počelo razumijevati slaganje rečenica i razvijalo rječnik slušanjem i upijanjem novih riječi.⁸

Također, Čudina-Obradović ističe Istraživanje koje su proveli Umek, Podlesek i Fekonja iz 2005. godine u Sloveniji, a koje se temeljilo na praćenju čitalačkog razvoja kod djece. U istraživanju je sudjelovalo 353 djece u dobi između 3. i 4. godine, a rezultati su pokazali da su tri najvažnija oblika za poticanje čitanja kod djece: posjet knjižnici i kazalištu lutaka te interaktivno čitanje i govorenje u složenim rečenicama.⁹

Knjižničarima se u radu s djecom preporučuje rad u manjim skupinama, jer se time postiže velika interakcija, da upotrebljavaju slike i lutke kada objašnjavaju neke kompliciranije sadržaje radi boljeg pamćenja i povezivanja dijelova teksta koji se djeci čita, posebice kada se radi o nečemu što je za njih novo. S druge strane, knjižničari preporučuju roditeljima da, ukoliko njihovo dijete ima nekih poteškoća, potraže stručnu pomoć (poteškoće vezane uz čitanje ili razumijevanje teksta).¹⁰

2.2 Razvoj čitanja kod djece

Prema Giehrl postoji nekoliko faza u životu mladih koje omogućuju literarno-estetski razvoj, a dijele se prema dobi čitatelja. U prvoj fazi dijete još ne čita do svoje šeste godine, a u tom periodu važni su „*predsvjesni estetski pradoživljaji*“, ranije spomenuti kod E. Schliebe Lippert kao vezanost uz predmete, pokrete, položaje (rime uz igru, uspavanke, slikovnice, bajke, lutkarski igrokazi i dr.) i spoznajne procese vezane uz razvoj jezika“. Kada se djetetu čitaju slikovnice fokus mora biti na predmetima koje ono mora prepoznavati i tu se naglašava važnost slikovnice koja u tome pomaže.

⁷ Visinko, K. Čitanje: poučavanje i učenje. Zagreb: Školska knjiga, 2014. Str. 118-119.

⁸ Čudina-Obradović, M. Roditelji s bebama i malom djecom – dobro došli u knjižnicu! Hrvatsko knjižničarsko društvo. [citirano: 2020-03-29]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/96/sazetak/81/>.

⁹ Čudina-Obradović, M. Roditelji s bebama i malom djecom – dobro došli u knjižnicu! Hrvatsko knjižničarsko društvo. [citirano: 2020-03-29]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/96/sazetak/81/>.

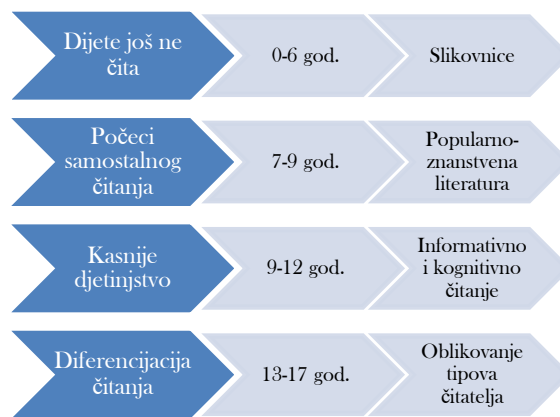
¹⁰ Čudina-Obradović, M. Roditelji s bebama i malom djecom – dobro došli u knjižnicu! Hrvatsko knjižničarsko društvo. [citirano: 2020-03-29]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/96/sazetak/81/>.

U drugoj fazi dijete počinje socijalizirati i dobivati interese za časopise i popularno-znanstvenu fantastiku, pri čemu se pažnja dobiva s pričama koje imaju veze s vršnjacima ili životinjama, dok im herojske priče s odraslim ljudima u pričama, u ovoj fazi ne odgovaraju.

Treća faza oblikuje se kod djece tako da ona oblikuju vlastite, posebne interese, a važno je naglasiti razvoj informativnog i kognitivnog čitanja koje kasnije djeci omogućuje obogaćivanje znanja koje stječu u školi. U ovoj fazi se dječacima može pažnju zaokupiti čitanjem knjiga s literarnim junacima u pustolovnim djelima, dok se djevojčice vežu uz ljubavne osjećaje. Tako je dječacima zanimljiva mitologija, a djevojčice još uvijek „bježe“ u svijet bajki.

Četvrta faza, je faza u kojoj djevojke češće čitaju klasične romane i novele. Ipak, većina mladih u časopisima istražuje svijet odraslih, no iako teže informacijama o svijetu odraslih, pažnja im je više usmjerena k popularno-znanstvenoj literaturi.

Peta i posljednja faza javlja se od punoljetnosti do kraja života, pa je to period kada mladi prerastaju dječju i omladinsku književnost te je posljednja faza početak zrele, „formirane sposobnosti čitanja“.¹¹

Tablica 1 Giehrlove faze literarno-estetskog razvoja

¹¹ Kuvač-Levačić, K. Razvoj i vrste čitanja, tipologija čitatelja s obzirom na čitanje „neknjiževnih“ tekstova. // Čitanje za školu i život : zbornik radova / IV. simpozij učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika ; urednik Miroslav Mićanović. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2013. [citirano: 2020-06-15]. Dostupno na: <http://www.azoo.hr/images/izdanja/citanje/Citanje.pdf>.

2.3 Kako odabrati tekst za dijete i mladog čitatelja

Djeci i mladim osobama knjige najčešće biraju njihovi bližnji (roditelji, rodbina), a knjige koje biraju budu i odabrane uz pomoć knjižničara ili preporuka prijatelja ili nekih časopisa, no rijetko ih u toj mladoj dobi odabiru upravo njihovi čitatelji. Osviješteni roditelji često prate koja su djela preporučena kao dobar izbor te uz stručnjake biraju ono što smatraju dobrim izborom za njihovu djecu, do dobi kada djeca sama mogu izabrati literaturu koju žele pročitati neke nametnute knjige mogu ih dovesti do gubitka interesa za čitanjem. Međutim, ima i pozitivnih slučajeva, mladi se često osvrću na preporuke svojih vršnjaka, koji ih mogu uputiti na neke knjige koje su oni pročitali, stoga se sve veća pažnja pridaje pravoj preporuci za čitanje određene knjige.¹²

Pri odabiru literature za dijete važno je promisliti postoji li štetni utjecaj literarnoga kiča za nj' te voditi računa i o posebnosti literarnoga doživljaja neiskusnih čitatelja koji su tek na početku stjecanja čitateljske sposobnosti i usvajanja te oblikovanja jezičnoga identiteta. Savjeti za izbjegavanje su sljedeći: dijete ponekad ima nejasnije predodžbe o razlikovanju realnoga i nerealnoga, što je povezano s djetetovim čitanjem, zatim navođenje djetetova vlastitog životnog iskustva na osnovu čega može razlikovati događaje iz literature i izvan nje. Ono što treba napomenuti je da djeca često ne čitaju samo iz zabave, već ponekad traže različita rješenja svojih problema ili pokušavaju ostvariti predodžbe o mogućnostima svojih budućih uloga i dr.¹³

Zaključno, odabir prave građe za čitanje u slobodno vrijeme i tijekom odvijanja različitih radionica poticanja čitanja može djecu odvesti u pravom smjeru, ako se voditelji radionica posavjetuju s knjižničarima i odluče se za knjige koje su dovoljno zanimljive, poučne i karakteristične za uzrast kojemu je posvećena sama radionica.

2.3.1 Mogu li djeca zavoljeti čitanje?

Kada se raspravlja o čitanju kod djece, najčešće se zaboravlja da se djeci treba pokazati kako čitanje može biti zanimljivo poput igranja igrica na mobitelu. Djeca često ne vole čitanje, jer ponekad obvezna lektira nije primjerena njihovoj intelektualnoj dobi ili nije zanimljiva toj generaciji pa oni pribjegavaju prepisivanju sažetaka s interneta ili koriste vodič kroz lekturu

¹² Grosman, Meta. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010. Str. 102-103.

¹³ Grosman, Meta. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010. Str. 107-113.

kao izvor jednostavnih i brzih rješenja. Djeci i mladima treba izaći u susret i pokazati im da postoje i zanimljive slikovnice i knjige, da nije sve teško pisano poput Šenoe ili Marulića te da postoje zanimljiva djela poput Harryja Pottera ili Gregova dnevnika, kako bi zadržali njihovu pažnju. Autorica Ott Franolić navodi da vrtićka djeca pokazuju više entuzijazma pri odabiru slikovnice za čitanje, a taj odabir određuje hoće li kasnije djeca postati cjeloživotni čitači. Ako Nacionalna strategija poticanja čitanja zaživi, iz nje, tvrdi Ott Franolić, može proizaći kvalitetan program poticanja čitanja vezan uz 15 minutno čitanje dnevno koji bi omogućio djeci napredak i volju za čitanjem, na način da treba „*unutar predškolskog i školskog sustava naći tih 15 minuta, organizirati sustavne programe, olabaviti obaveznu lekturu, educirati roditelje, odgojitelje i nastavnike o važnosti čitanja djeci i time podići ukupnu razinu čitalačke pismenosti i kritičkog mišljenja.*“¹⁴

2.3.2 Doživljaj knjige kod djece

Djeca knjige ili priče vežu uz ugodna ili neugodna iskustva, ovisno o osobama koje im priču čitaju ili prepričavaju pa je zadatak radionica pokazati djeci i omogućiti im da prenesu toplinu i ugodan čin čitanja kao nešto čarobno i sigurno. Pričama i njihovim prepričavanjem ulazi se u dječji svijet koji teče ciklično, stoga se djecu usmjerava da pričama dobivaju male odsječke vremena. Dječju maštu potiče se korištenjem priča koje su poučne, mogu se primijeniti u stvarnom životu ukoliko se odredi takva tematika radionica u čitateljskim grupama ili mogu biti jednostavne tematike koja će okupirati dječju pažnju i odvesti ih u svijet bajki. Važnost razumijevanja priča kod djece je učenje o vremenu i prostoru, pokušava ih se naučiti uzročno-posljedičnim vezama, osjećajima, odnosima te moralu. Kada se djecu potiče na čitanje bajki, njihova zadaća je da ih nauče situacijama koje mogu pronaći u mnogobrojnim životnim situacijama. Bašić bajke objašnjava kao „*rudnik prepun bogatstva baštinjenih stoljećima*“, a njihova važnost je prenošenje s generacije na generaciju, pri čemu se priče razlikuju od one početne, pripovijedanje daje dašak jedinstvenosti osobe koja ju prosljeđuje, a djeca u svakom trenutku moraju osjetiti pozitivnost i toplinu koju im oni šalju, te neku pouku ili mudrost koja se može proslijediti na kraju basne ili bajke.¹⁵

¹⁴ Ott Franolić, M. *Preporuke kvalitetnih slikovnica: Čitajte djeci – kvalitetne slikovnice, svaki dan!* 2017. [citirano: 2020-04-05]. Dostupno na: <https://www.mvinfo.hr/clanak/citajte-djeci-kvalitetne-slikovnice-svaki-dan>

¹⁵ Bašić, I. Čitateljske grupe: dijalog s pričom započet od malih nogu. Gradska knjižnica Rijeka, 2016. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na: https://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljske-grupe-dijalog-s-primom-zapocet-od-malih-nogu?utm_campaign=gkr_newsletter&utm_source=newsletter-2016-06-01&utm_medium=email&utm_content=title&utm_term=first-four-items

2.3.3 Čitanjem se potiče...

Čabrić navodi da se čitanjem kod djece i mladih omogućava razvoj cjeloživotnog učenja, na način da se čitanjem lakše usvajaju nove informacije. Čitanjem se povećava kreativnost, pri čemu navodi da se djeci može osim romana, ponuditi i stripove, jer će im biti zanimljivija kombinacija slike i teksta, a rezultat čitanja stripova povećat će kreativnost i razvijanje mašte koja se kasnije koristi u rješavanju logičkih i apstraktnih problema. Djeca i mladi čitanjem razvijaju svoj rječnik, koji je bogatiji od ljudi koji ne čitaju, što se može vidjeti kroz bolje komunikacijske vještine. Čitanje razvija kod učenika mogućnost vlastitog samostalnog razmišljanja pri pisanju tekstova, primjerice zadaćnica. Mlađe populacije često traže rješenje svojih problema ili problema svojih prijatelja u knjigama, stoga im knjige mogu biti način bijega od stvarnosti ili smirenja, što dodatno naglašava važnost poticanja čitanja, jer je dokazano da pola sata čitanja dnevno pomaže djeci u postizanju optimalne relaksacije. U višim razredima osnovnih škola očekuje se od mladih da polako razvijaju kritičko razmišljanje, a čitanje im omogućuje aktivaciju mozga koja tekst povezuje i nadograđuje njihovo znanje. U pubertetu djeca često imaju problema sa samopouzdanjem pa im naćitanost pomaže u razvijaju i traženju vlastite slike. Čitanje naglas omogućuje povezivanje roditelja i djece, na način da se stvara ćvrsta veza i povjerenje što je kasnije važno za razvijanje zdravog i stabilnog psihološkog profila djeteta.¹⁶

Ćitanjem se razvijaju verbalne vještine, što više knjiga osoba proćita, to će rječnik kojim se koristi postati bogatiji. Knjigom se poboljšava koncentracija i fokus, posebice kada je literatura takve tematike da se korisnik uživljava u štivo i isključuje od vanjskog svijeta, ćime se poboljšava pańnja. Dječja mašta može biti raznolika, posebice kada je potaknuta ćitanjem i kada ju se nadopunjuje izmišljenim svjetovima koji omogućuju kreacije izvan mogućnosti našeg svijeta, pa se ćitanjem može „otputovati“ u različite svjetove i kreirati vlastite izmišljene likove, svojstvene svakom pojedincu. Redovitim ćitanjem obogaćuje se, razvija i povećava inteligencija, jer je moguće na jednostavan način procesuirati različite informacije. Razvijanje pamćenja također je potaknuto ćitanjem, jer se tijekom ćitanja otvara mogućnost za spoznavu, razumijevanje novih informacija te introspekcija. Kod mladih je specifićno traćenje „sebe“ te izgradnja vlastite osobnosti pa se ćitanje preporuča zbog povećanja domišljatosti i mašte, osjećaja intimnosti i razvoja svjesnosti. Knjigama se daje prednost, jer

¹⁶ Čabrić N. 10 razloga zašto ćitati. Ćitam, ćitaš, ćita. E-bilten, 2017. [citirano: 2020-03-28]. Dostupno na: <https://hcdbilten.wordpress.com/2017/01/14/10-razloga-zasto-citati/#more-4530>

one omogućuju proživljavanje stvari koje u stvarnosti nisu moguće te učenje vještina indirektnim putem, što na kraju dovodi do izgradnje vlastite osobnosti.¹⁷

S druge strane, umijeće čitanja, prema Damiru Barbariću, stječe se već pri samom odabirom literature, primjerice kada korisnici odabiru ono što je vrijedno čitanja ili što se mora čitati (npr. lektire). Knjižničari trebaju pomoći pri odabiru knjižne građe, kao i u poticanju čitanja i davanja korisnih savjeta za korisnike. Korisnici na taj način dobivaju povratne informacije od knjižničara, te posuđuju knjige za razbibrigu ili „unaprijed predodređene naslove“ tzv. lektirne naslove. Čitanje se kao aktivnost utkalo u čovjekov život pa, osim knjiga, čitanje nalazimo i u različitim poslovima koje bi bilo nemoguće obavljati bez čitanja. Može se reći da čitanje postaje aktivnost koja se neprestano koristi, često i nesvjesno. Prema tome, čitanje postaje dio čovjekova života i svakodnevnice, jer koristi i u razumijevanju simbola, pravila, zakona koja su dogovorena i koriste se u zajednicama, a moraju biti objašnjena uz pomoć definicija, načinima primjene. Zajednice koriste ta pravila i zakone i njihovo razumijevanje omogućuje čovjeku opstanak u takvoj uređenoj zajednici, pri čemu veliku ulogu daje i samo čitanje. Prema tome, Damir Barbarić, objašnjava pojam čitanja kao sabiranje, skupljanje informacija u svakodnevnici ili literaturi, pri čemu stavlja naglasak na čovjeka/korisnika kao jedinku, kojoj čitanje omogućuje povlačenje iz svakodnevnice i omogućuje rastresenost, ali i snalaženje u svijetu oko njega. Ono što se postiže procesom čitanja je obogaćivanje promjena kod samog čitatelja, kao i razvijanje vlastita rječnika i upoznavanje samog sebe kroz odabir različite literature.¹⁸

2.3.4 Čitateljski klubovi za djecu i mlade

Čitateljski klubovi za djecu i mlade razvijeni su kao oblik motivacije i poticanja čitanja među vršnjacima, a s njima najčešće surađuju knjižare i knjižnice. Pri tome se javlja paradoks čitanja, jer se s jedne strane govori da je čitanje „izašlo iz mode“ i da ga zamjenjuju druge stvari, a opet druga strana tvrdi da čitanje postaje sve popularnije i poželjnije te se postavlja pitanje kojoj strani se prikloniti? Bašić pokušava objasniti što se može učiniti kako bi djeca zavoljela čitanje i postala strastveni čitatelji. Ono što se u današnjici navodi kao problem je mogućnost dolaska do informacija na lakši i jednostavniji način, stoga se većina djece, a i odraslih, radije oslanja na površno informiranje, kako bi izbjegli čitanje. Bašić navodi da je

¹⁷ Tportal. Zašto bismo u novoj trebali više čitati? 2017. [citirano: 2020-03-30]. Dostupno na: <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/zasto-bismo-u-novoj-trebali-vise-citati-20131231>

¹⁸ Barbarić, D. Što znači „čitati“?. Vijenac (br. 575) Matica Hrvatska, 2017. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na: <http://www.matica.hr/vijenac/575/%C5%A0to%20zna%C4%8Di%20%E2%80%9E%C4%8Ditati%E2%80%9C%3F/>

precima čitanje omogućavalo bijeg u drugu stvarnost, u pauzama između žetvi te se također navode usputni razgovori među ljudima čija je tematika često bila potkrijepljena tematikom pročitanih knjiga. U današnjem svijetu, roditelji okrivljuju učitelje, učitelji djecu, djeca roditelje, svatko ima svoju verziju prebacivanja krivnje, svatko ima svoju perspektivu vezanu uz nedostatak želje za čitanjem. Ono što se dovodi u pitanje je, definitivno sumnja koja proizlazi iz dječje zanimacije, kada usprkos nezadovoljstvu pri čitanju, ipak neka djeca ili mladi nešto pročitaju s užitkom, ali se za takvu građu odmah postavlja sumnja vezana za kvalitetu. Svi ovi razlozi dovode do toga da je potrebno omogućiti djeci i mladima da raspravljaju o pročitanim, da daju svoja mišljenja i doprinose, koji će ponekad biti pozitivnog, ponekad negativnog karaktera, ponekad neće biti razumljivo ono što je pročitano, ali će biti navedena povratna informacija i to je ono što se od njih očekuje. Način na koji djeca i mladi razumiju pročitani tekst i kako ga objašnjavaju, misli koje dijele, bilo o poslušanom ili pročitanim tekstu, omogućuju knjižničaru i suradnicima postavljanje pitanja koja će im razjasniti nejasnoće nastale tijekom čitanja ili slušanja. Stoga se čitateljske grupe za djecu održavaju s ciljem „*produžetka druženja s pričama u ranom djetinjstvu*“. Djeci se pričama omogućuje ulazak u svijet mašte, posebice kada je riječ o predmetima, životinjama ili stvarima koje nisu svojstvene za stvarni svijet. Korištenje imaginacije omogućuje djeci da postaju kreatori slika koje u njima pobuđuju riječi (npr. jednorog, mala sirena, divovi ili nešto drugo). Ovakvim radionicama u djeci se pokušava pobuditi strastveni duh koji će omogućiti da uživaju u čitanju ili slušanju čitanja naglas, donijet će im sreću kada razumiju pročitani tekst, znaju odgovoriti na usmjeravana pitanja i kada shvate da čitanje kao čitanje njima ne škodi, već im obogaćuje duh. Istraživanjima je dokazano da su strastveni čitatelji često djeca koja su od ranog djetinjstva vezivala proces čitanja uz nešto ugodno, te su najčešće bili povezani s ljudima koji su im omogućili čitanje s užitkom, prepričavali im priče, glumili u pričama lutkarskim umijećima i pokazali im kako čitanje može biti ugodno i pobuditi pozitivne osjećaje u njima. Razvoj strastvenih čitatelja često je povezan s obiteljima koje također čitaju i svoje mališane odvođe u knjižnice od malih nogu gdje se djeca susreću s knjigama, gdje im je dopušteno otvarati, zatvarati ih, listati, čitati te posuditi za čitanje kod kuće. Poticanje čitanja u toj dobi uvelike ovisi o odraslima koji u mališanima pobuđuju tu znatiželju za otvaranjem i posuđivanjem novih slikovnica i knjiga, kako zbog slika, tako i zbog načina čitanja i prepričavanja priča. Ono što Bašić, ističe je da „*okus, miris i dodir dječje knjige, cijela njezina estetika posebno u ranome djetinjstvu stvara nezaboravnu povezanost koju je teško nadomjestiti kasnije.*“¹⁹

¹⁹ Bašić, I. Čitateljske grupe: dijalog s pričom započet od malih nogu. Gradska knjižnica Rijeka, 2016. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na:

Čitateljski klubovi u knjižnicama poticanje čitanja provode koristeći se različitim tematskim radionicama. Bašić navodi da su kod dječje populacije prvo mjesto preuzele fantastične priče, koje su osuvremenile klasične mitove i bajke, drugo mjesto pripada knjigama s različitim fazama koje djeca prolaze od djetinjstva preko puberteta prema zrelosti. Česte teme o kojima djeca žele i vole razgovarati vezane su uz: prijateljstvo, pravednost, budućnost, ljubav i druge. Djeca se često vežu uz likove iz bajki, pridajući im animalističke osobine, što im daje ljudske osobine, primjerice namještaj ima jednake osjećaje kao kućni ljubimci, što njima omogućuje razumijevanje svijeta na njima svojstven način. Prema tome, knjižničari i njihovi suradnici kada održavaju radionice s djecom i mladima, moraju prema tematici koja ih zanima osmišljavati razgovor nakon čitanja naglas ili dati knjige koje djeca sama čitaju kod kuće. Iako je razgovor ključan element, često se i na druge načine mogu održavati ove grupe: kroz lutkarske predstave, elemente dramskih radionica ili dramatizacije ulomaka koji su djeci zanimljivi iz knjiga, pokušati se ujediniti s mislima i stajalištima glavnog lika, crtati zamišljene scene iz pripovjetke, bajke ili romana, odgovarati na pitanja iz kviza čiji se odgovori nalaze u pročitanoj djelu, večeri s piscima, kostimiranjem i mnogim drugim aktivnostima. Često povezivanje s čitanjem je i hrana koja objedinjuje ovakva druženja.²⁰

Ukoliko djeca i mladi čitaju kod kuće djelo o kojem se raspravlja u čitateljskim klubovima, očekuje se od djece da „samotno čitaju“ za što su im bitni preduvjeti: slobodno vrijeme, razumijevanje jezika i želja za čitanjem, povezivanjem riječi u smislene cjeline i razumijevanje prenesenih značenja. U današnjici je teško pronaći slobodno vrijeme, pa se okupljanjem u čitateljskim klubovima, pokušavaju okupiti čitatelji koji nakon pročitane djela mogu sudjelovati, na način da dođu u dogovoreno vrijeme i mjesto i pročitaju roman koji se dogovore za određen termin, iako danas postoje i online Web 2.0 alati koji proširuju koncept radionica. Bašić objašnjava da je specifičnost ovakvih druženja u tome što je „*naglasak na govorenju i slušanju te zahtijeva mirnije mjesto na kojem nećemo biti ometani izvanjskim poticajima koji remete koncentraciju na razgovor*“. Posebnost čitateljskih klubova je tišina, koja je polako zanemarena u užurbanom svijetu u kojem se danas sve odvija, stoga su „*knjižnice, kao mjesta na kojima se tišina još uvijek njeguje kao poželjan element stvaranja ugodne atmosfere, prava su mjesta za održavanje čitateljskih klubova*“. Knjižnice su javne ustanove u kojima se potiče cjeloživotno

https://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljske-grupe-dijalog-s-pricom-zapocet-od-malih-nogu?utm_campaign=gkr_newsletter&utm_source=newsletter-2016-06-01&utm_medium=email&utm_content=title&utm_term=first-four-items

²⁰ Bašić, I. Čitateljske grupe: dijalog s pričom započet od malih nogu. Gradska knjižnica Rijeka, 2016. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na: https://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljske-grupe-dijalog-s-pricom-zapocet-od-malih-nogu?utm_campaign=gkr_newsletter&utm_source=newsletter-2016-06-01&utm_medium=email&utm_content=title&utm_term=first-four-items

obrazovanje, koje omogućuje različite načine prilagođavanja učenju, primjerice kroz korištenje i usavršavanje korisnika knjižnice, međutim jedan od primarnih ciljeva koje njeguju knjižnice je „*misija opismenjavanja i poticanja čitanja*“. ²¹

Čitateljski klubovi potiču razvijanje estetskog čitanja koje omogućuje razvijanje imaginacije, te uspostavljanje dubljeg odnosa čitatelja s pročitanim tekstom. Pročitani tekst se povezuje s radnjom, na način da se naglasak postavlja na specifične detalje, čime se više opterećuje misaoni napor, što bi značilo da se ne prati neki strogo zadani kronološki sadržaj, već je više fokus na povezivanje informacija u cjelinu. Samim time omogućuje se praćenje radnje iz različitih perspektiva i likova, pri čemu se javlja duboka veza stvorena između detalja koji se javljaju u romanu. Stoga se na čitateljskim radionicama često raspravlja o detaljima i njihovoj povezanosti s radnjom.²²

Djeca od malih nogu njeguju i koriste se razgovorom na materinjem jeziku kao sredstvom komunikacije i razumijevanja. Međutim, zbog manjka hrabrosti često se boje izreći svoje mišljenje pa su čitateljske grupe sigurna mjesta u knjižnicama koja djeci pružaju priliku da ispričaju svoje doživljaje o pročitanim djelima bez straha od ismijavanja. Djeca radije čitaju „jednostavnije“ knjige, kao što su primjerice lektirni naslovi s više ilustracija ili slikovnice, jer smatraju da im više teksta otežava sadržaj i smanjuje koncentraciju pri čitanju. Stoga je zadaća knjižnica da omoguće djeci prostor i vrijeme u kojemu će moći izražavati svoja stajališta te će se oni s vremenom razvijati u komunikativniju osobu i samim time steći više sigurnosti u sebe i stati iza svojih razmišljanja. Najlakši način za pristup djeci je preko priča, koje im omogućuju koncentraciju na likove i sadržaj koji se odvija u njoj, samim time i mogućnost sudjelovanja u razgovoru o dojmu pročitane knjige.²³

Cilj voditelja čitateljskih klubova je usmjeriti dječju pažnju razgovorom o pročitanim djelima na ono što je bitno ili nebitno u samom djelu, ojačati i razviti komunikacijske vještine koristeći se bogatijim riječnikom naučenim iz novih pročitanih djela, naučiti ih da se zalažu

²¹ Bašić, I. Čitateljske grupe: dijalog s pričom započet od malih nogu. Gradska knjižnica Rijeka, 2016. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na: https://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljske-grupe-dijalog-s-pricom-zapocet-od-malih-nogu?utm_campaign=gkr_newsletter&utm_source=newsletter-2016-06-01&utm_medium=email&utm_content=title&utm_term=first-four-items

²² Bašić, I. Čitateljske grupe: dijalog s pričom započet od malih nogu. Gradska knjižnica Rijeka, 2016. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na: https://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljske-grupe-dijalog-s-pricom-zapocet-od-malih-nogu?utm_campaign=gkr_newsletter&utm_source=newsletter-2016-06-01&utm_medium=email&utm_content=title&utm_term=first-four-items

²³ Bašić, I. Čitateljske grupe: dijalog s pričom započet od malih nogu. Gradska knjižnica Rijeka, 2016. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na: https://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljske-grupe-dijalog-s-pricom-zapocet-od-malih-nogu?utm_campaign=gkr_newsletter&utm_source=newsletter-2016-06-01&utm_medium=email&utm_content=title&utm_term=first-four-items

za svoje stavove te da saslušaju i tuđa mišljenja i prihvate različitosti. U takvom sigurnom okruženju razvija se užitak samog slušanja priče i pokušaji razumijevanja samih sadržaja. Bašić tvrdi da, „*čitateljski klubovi povezuju potrebu suvremenog djeteta i mladog čovjeka, kao i odrasle osobe, za druženjem i zajedništvom i potrebu za kontemplativnom tišinom u kojoj gradimo svoje stavove, dijelimo osjećaje i misli, u susretu s drugima.*“²⁴

²⁴ Bašić, I. Čitateljske grupe: dijalog s pričom započet od malih nogu. Gradska knjižnica Rijeka, 2016. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na: https://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljske-grupe-dijalog-s-pricom-zapocet-od-malih-nogu?utm_campaign=gkr_newsletter&utm_source=newsletter-2016-06-01&utm_medium=email&utm_content=title&utm_term=first-four-items

3. Narodna knjižnica kao mjesto poticanja čitanja

Narodna knjižnica ima „važnu ulogu u osiguravanju žarišta kulturnog i umjetničkog razvoja zajednica što pomaže u oblikovanju i odražavanju kulturnog identiteta zajednice“. Uz to narodna knjižnica se koristi za „istraživanje, obrazovanje ili razonodu, korisnici istovremeno stupaju u neformalne veze s drugim članovima zajednice i stječu pozitivna socijalna iskustva.“²⁵

IFLA-in Unescov manifest za narodne knjižnice opisuje knjižnice kao mjesto koje svim korisnicima omogućuje neograničen pristup informacijama, a zasniva se na jednakosti pristupa građi, nevezano uz dob, spol, vjeru, nacionalnost, jezik ili društveni položaj. Posebno se naglašava pomoć osobama koje su osobe s posebnim potrebama ili invaliditetom, bolesnicima u bolnicama kao i zatvorenicima. Građa mora biti dostupna svim korisnicima i biti suvremena i pratiti društveni razvitak i pomoći korisnicima u poticanju mašte. Prema manifestu zadaće vezane uz poticanje čitanja, za narodne knjižnice su: „stvaranje i jačanje čitalačkih navika djece od rane dobi“ te „poticanje mašte i kreativnosti djece i mladih ljudi“.²⁶

U narodnim knjižnicama nalaze se kutci za bebe, djecu i mlade, koji im omogućuju pronalazak slikovnica, knjiga, multimedijske i AV građe vezano uz njihov uzrast.

Kutak za bebe i roditeljski kutak u narodnim knjižnicama je zasebno odvojen prostor koji raspolaže širokim izborom građe i raznovrsnim aktivnostima. Njime se koriste bebe i djeca rane dobi uz pomoć svojih odgajatelja, pri čemu mogu pronaći: dječje pjesmice, kartonirane ili taktilne knjige i/ili slikovnice, odgojne igračke, slagalice, šaljive knjige i mnogo drugih knjižica prilagođenih njihovoj dobi.²⁷

Ciljane skupine u ovoj dobi su: bebe i djeca rane dobi, roditelji i drugi članovi obitelji, staratelji, odgajatelji i ostale osobe koje se bave djecom, knjigama i medijima.

Ciljevi koji se žele ostvariti ovim smjernicama su: „uključiti i obrazovati roditelje i odgajatelje za čitanje naglas i korištenje knjiga i druge građe te razvijati roditeljske vještine potrebne za unapređivanje djetetova razvoja i pred čitalačkih vještina; uključiti roditelje i odgajatelje te ih informirati o građi primjerenoj za određenu dob kao i izvorima koji su im

²⁵ Kovačević, J. Narodna knjižnica: središte kulturnog i društvenog života. Zagreb: Naklada Ljevak, 2017. Str. 8.

²⁶ IFLA: smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007. Str. 12-13.

²⁷ IFLA: smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 13

dostupni u njihovoj narodnoj knjižnici; uvesti pričanje priča koje će djecu, njihove roditelje i odgajatelje upoznati s drugim obiteljima i kulturama; razviti naviku uspješnih posjeta knjižnici, koja će voditi uspješnoj cjeloživotnoj pismenosti.“²⁸

Dječji kutak u narodnim knjižnicama treba osigurati: širok izbor građe i aktivnosti, pružiti djeci mogućnost otkrivanja znanja i djela mašte te podučavati djecu i roditelje kako što bolje iskoristiti mogućnosti koje im pruža knjižnica te razvijati vještine korištenja tiskane i elektroničke građe. Zadaće narodnih knjižnica su: podupiranje djece kod organizacije učenja i promicanje knjiga i druge građe za djecu, organizacija posebnih događaja za djecu poput pričanja priča, poticanje djece da dolaze u knjižnicu od malih nogu.²⁹

Narodne knjižnice, također trebaju obratiti pozornost da unutar svojih dječjih kutaka, zadovoljavaju potrebe dječjih knjižnica koje djeci omogućuju: pružanje informacija i referentnih usluga, pomažu djeci pri odabiru građe, motiviraju djecu koristeći se promicanjem čitanja, organiziraju različite kreativne programe i pričanje priča, pomažu edukaciji roditelja, odgojitelja i učitelja, podupiru suradnje s drugim ustanovama.³⁰

Knjižnične usluge za mlade, u narodnim knjižnicama, trebale bi: „omogućiti prijelaz s usluga za djecu na usluge za odrasle na temelju jedinstvenih potreba mladih; mladi ljudi trebaju i zaslužuju usluge koje zadovoljavaju njihove potrebe za obrazovanjem, informiranjem, kulturom i rasonodom; usluge bi trebale promicati pismenost, cjeloživotno učenje, informacijsku pismenost i čitanje iz užitka.“³¹

Narodne knjižnice koriste IFLA-ine smjernice koje ističu da knjižnice trebaju pružati pristup građi na različitim medijima, posebice pristup građi koja na bilo koji način unutar sebe potiče aktivnosti čitanja, bez obzira da li se to odnosi na digitalni ili tiskani oblik. Ovim smjernicama pokušava se u narodnim knjižnicama potaknuti promocija čitanja koja će omogućiti korisnicima viđenje prema kojem su i digitalni i tiskani oblici vrijedni njihova vremena. Uz knjižnice, poticanjem čitanja bave se i nevladine udruge koje su im bliski suradnici, poput Hrvatskog čitateljskog društva, čija je svrha poticati, istraživati i unaprijeđivati čitanje i pismenost.³²

²⁸ IFLA: smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 14-15.

²⁹ IFLA: smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb: IFLA-ina Sekcija knjižnica za djecu i mladež, uz pomoć Knjižnice Medveščak, 2003. Str. 3.

³⁰ IFLA: smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb: IFLA-ina Sekcija knjižnica za djecu i mladež, uz pomoć Knjižnice Medveščak, 2003. Str. 11.

³¹ IFLA: smjernice za knjižnične usluge za mladež: Web 2.0 i knjižnične usluge za mladež uvod za knjižničare. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 12.

³² Bokan, A. i Cupa, D. Promocija i poticanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske. Libellarium, X (1), 51-76, 2017. [citirano: 2020-03-10]. Dostupno na: <https://bib.irb.hr/datoteka/916780.290-1166-1-PB.pdf>. Str. 51-52.

Promicanje čitanja uglavnom se odnosi na organizacije i promoviranje brojnih akcija za poticanje čitanja kao i različitih projekata primjerice na nacionalnoj razini: Mjesec hrvatske knjige, održavanje različitih radionica i aktivnosti u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana pismenosti, kampanja *Čitaj mi!*, čijim se pokretačem smatra Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež te Hrvatsko čitateljsko društvo koje dobiva podršku od UNICEF-a i javlja se pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i dr.³³

Kada se razmatra lokalna razina, gotovo svaka narodna knjižnica održava vlastite programe u sklopu poticanja čitanja koji su proizašli iz postojećih, spomenutih nacionalnih programa ili su osmišljeni kako bi se prilagodili lokalnoj razini.³⁴

U IFLA-inim smjernicama sažeto su navedeni najvažniji čimbenici vezani uz promociju čitanja i pismenosti, a usmjereni su na rad knjižnice te njihovu ulogu u samoj promociji čitanja i pismenosti. Objašnjena je i terminologija promocije i promicanja čitanja koja se u smjernicama navodi pod jednim pojmom „*reading promotion*“. Tim pojmom objašnjava se na koje se sve načine čitanje i pismenost mogu prenositi na društvene skupine koje su povezane u procesu čitanja, od nakladnika, medija, čitatelja pa do same knjižnice. Jedan od zadataka narodnih knjižnica je i promocija čitanja, koje pripada u marketinški sektor knjižnica i čini dio marketinga knjižnica kao neprofitnih ustanova.³⁵

Kada se razmatra pojam promocije čitanja, tada se razlučuje da se unutar knjižničnih aktivnosti vezanih uz promicanje čitanja pokuša potaknuti ideja i navika kod korisnika kako bi ih počeli koristiti. Prema tome, definicija promocije čitanja je „skup aktivnosti koje se sustavno provode kako bi se programi, aktivnosti, radionice i materijali koji promiču čitanje predstavili sadašnjim i potencijalnim korisnicima knjižnice i cijeloj javnosti, a sve u svrhu poziva pojedincima i skupinama na sudjelovanje u programima i aktivnostima koje promiču čitanje, zadovoljavaju njihove potrebe te stvaraju kvalitetne čitalačke navike.“³⁶

Kada se razmatra o promicanju čitanja u sklopu marketinškog projekta, kojim bi se trebalo omogućiti čitateljima bolje sklonosti čitanju, važno je napomenuti da se tim procesom čitanja izgrađuje čitatelja zajedno s njegovim navikama. Uz to, tim istim čitateljima se pokušava napraviti dugoročni čitateljski profil, koji će u njima potaknuti zanimanje za čitanjem i u budućnosti. Ono što je mali propust ovakvih programa i aktivnosti jest kratkoročnost poticaja

³³ Bokan, A. i Cupa, D. Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske. *Libellarium*, X (1), 51-76. 2017. [citirano: 2020-03-10]. Dostupno na: <https://bib.irb.hr/datoteka/916780.290-1166-1-PB.pdf>. Str. 51-52.

³⁴ Bokan, A. i Cupa, D. Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske. *Libellarium*, X (1), 51-76. 2017. [citirano: 2020-03-10]. Dostupno na: <https://bib.irb.hr/datoteka/916780.290-1166-1-PB.pdf>. Str. 51-52.

³⁵ Bokan, A. i Cupa, D. Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske. *Libellarium*, X (1), 51-76. 2017. [citirano: 2020-03-10]. Dostupno na: <https://bib.irb.hr/datoteka/916780.290-1166-1-PB.pdf>. Str. 53.

³⁶ Bokan, A. i Cupa, D. Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske. *Libellarium*, X (1), 51-76. 2017. [citirano: 2020-03-10]. Dostupno na: <https://bib.irb.hr/datoteka/916780.290-1166-1-PB.pdf>. Str. 54.

grupe ili pojedinca na čitanje, stoga je moguće da neće svi sudionici zadržati ili unaprijediti svoje navike.³⁷

Neke od promotivnih aktivnosti koje knjižnice mogu raditi kako bi korisnicima promicale čitanje prikazani su u sljedećoj tablici (*Tablica 3*), prema kojima se mogu vidjeti neki od najčešćih načina oglašavanja pomoću kojih knjižnice obavještavaju svoje korisnike o održavanju budućih aktivnosti i programa vezanih uz promicanje čitanja ili neke druge aktivnosti.

NAČINI PROMICANJA ČITANJA		
bilteni prinova	oglasne ploče u knjižnicama	letci
Blogovi	oglasne ploče u srodnim ustanovama	plakati
book trailer najave za knjige	oglašavanje na mrežnim stranicama	oglašavanje u novinama
oglašavanje u radijskim emisijama	oglašavanje na novinskim portalima	oglašavanje na televiziji

Tablica 2 - Načini promicanja čitanja³⁸

U narodnim, dječjim i školskim knjižnicama održavaju se programi poticanja čitanja, koje se formira izvan nastavnčkog okružja, čime se želi postići da knjižnicu ne čini samo njezin fond u usluzi posudbe, već se pokušava knjižnicu sagledati kao mjesto koje podupire učenje čitanja, promiče knjigu i drugu građu za poticanje razvojnih potreba korisnika. Knjižnice prikupljaju i daju na posudbu i čitanje raznoliku građu, poput: časopisa, stripova, audiovizualnu i elektroničku (CD-i, DVD-i, igračke, edukativne igre, Internet i mnoge druge). U knjižnicama se uz mogućnost posudbe, odvijaju i različiti programi i projekti vezani uz opismenjavanje građanstva, zatim pričanje priča, radionica i igraonica čitanja. Literatura kojom se omogućuje postizanje različitih projekata omogućuje knjižnicama prikaz, opisivanje, popisivanje i interpretacije različitih načina promicanja čitanja i čitateljske kulture u obitelji, društvu i pa tako i u školama.³⁹

Knjižnice pokušavaju različitim projektima i programima za poticanje čitanja izaći u susret različitoj životnoj dobi svojih čitatelja. Za najraniju dob čitatelja, takvi programi uglavnom su usmjereni na edukaciju roditelja, skrbnika, odgajatelja, udomitelja koji se brinu o najmlađima,

³⁷ Bokan, A. i Cupa, D. Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske. *Libellarium*, X (1), 51-76. 2017. [citirano: 2020-03-10]. Dostupno na: <https://bib.irb.hr/datoteka/916780.290-1166-1-PB.pdf> Str. 55.

³⁸ Bokan, A. i Cupa, D. Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske. *Libellarium*, X (1), 51-76. 2017. [citirano: 2020-03-10]. Dostupno na: <https://bib.irb.hr/datoteka/916780.290-1166-1-PB.pdf> Str. 61-63.

³⁹ Visinko, K. Čitanje: poučavanje i učenje. Zagreb: Školska knjiga, 2014. Str. 141-143.

pri čemu se uz preporuke koje tekstove čitati, proces razvijanja navike čitanja treba započeti već u prvom mjesecu djetetova života. Tako maloj djeci preporučuje se čitanje naglas i poetsko govorenje ili pjevanje. Primjeri koji roditeljima mogu pomoći navedeni su u priručniku *Igrajmo se! Čitaj mi!* U Europi se spominje sličan projekt vezan uz talijanski nacionalni projekt *Nati per Leggere* (Rođeni za čitanje) koji promiče čitanje naglas djeci od šestog mjeseca do šeste godine.⁴⁰

U listopadu i studenom se, u okviru Mjeseca hrvatske knjige, svake godine provodi projekt za poticanje čitanja, Nacionalni kviz za poticanje čitanja, u kojem učenici, prema zadanom popisu knjiga za čitanje, online rješavaju kviz. Tako im je omogućeno sudjelovanje i dobivanje poticajnih nagrada za trud, koje se dodjeljuju izvlačenjem. Tako i u ljetnim mjesecima, postoje programi i projekti za poticanje čitanja, kada su učenici na odmoru i kada su svi programi neobavezni, a ljudi okrenuti nekim drugim sadržajima, primjerice u Zagrebu je ljeti 2013. bio pripremljen program *Pričom po Europi* koji je sadržavao niz knjiga koje su se čitale tijekom srpnja i kolovoza.⁴¹

3.1 Čitateljski klubovi kao oblik poticanja čitanja u Hrvatskoj

Čitateljska društva osnovana su s ciljem promicanja čitanja i pismenosti u Hrvatskoj, a djeluju od 2005. godine te okupljaju stručnjake, znanstvenike, knjižničare, nastavnike, sveučilišne profesore, psihologe, pedagoge, defektologe, pisce, nakladnike, kulturne i javne djelatnike te zainteresirane učenike, studente i umirovljenike. Čitateljski klubovi osnivaju se u školskim i narodnim knjižnicama te su, prema Visinko, najrazvijeniji u Rijeci (prema broju, programima i aktivnostima). U dječjem odjelu *Stribor*, Gradske knjižnice Rijeka, predloženo je osnivanje čitateljskog kluba *Book cafea Moljac*, prvog tinejdžerskog čitateljskog kluba u Hrvatskoj. U Rijeci su postojali i različiti čitateljski klubovi koji su se osvrnuli na dječju, studentsku, odraslu i umirovljeničku dob, pri čemu je napravljeno sedam različitih čitateljskih klubova. Unutar tih klubova planirane su edukacije za organiziranje i vođenje čitateljskog kluba, pri čemu je edukacija obuhvaćala programske sadržaje vezane uz rad s dvanaest članova, ciljano čitanje (čitanje kao pripremu za vođenje), pripremanje rasprave o pročitanoj s preciznim ustrojenjima, zatim razvijanjem sposobnosti i vještina argumentiranja stavova i kritičkog mišljenja.⁴²

⁴⁰ Visinko, K. Čitanje: poučavanje i učenje. Zagreb: Školska knjiga, 2014. Str. 141-143.

⁴¹ Visinko, K. Čitanje: poučavanje i učenje. Zagreb: Školska knjiga, 2014. Str. 141-143.

⁴² Visinko, K. Čitanje: poučavanje i učenje. Zagreb: Školska knjiga, 2014. Str. 144.

Uz čitateljske klubove u Rijeci, aktualan je i projekt *Tete pričalice* koje čitaju knjige djeci koja su hospitalizirana u Dječjoj bolnici Kantrida. Cilj tog projekta usmjeren je na odmicanje tjeskobe, nemira, boli i loših osjećaja koje djeca osjećaju zbog boravka u bolnici i odsutnosti bližnjih te im se pokušava uljepšati boravak služeći se književnim riječima te čitanjem naglas.⁴³

3.2 Poticanje čitanja korištenjem Web 2.0 alata

U knjižnicama s dječjim odjelima i odjelima za mlade omogućuje se različit način pristupa učenju i informacijama. Jedan od tih načina je i korištenje Web 2.0 alata, koji treba djeci pomoći u razvijanju vještina čitanja, pomoći im pronaći poticajnu građu, primati obavijesti i informacije o građi za čitanje te pokazati im da je čitanje također jedan od izvora pomoću kojih se može uživati u priči. Način na koji se koriste ovi alati za poticanje čitanja je promicanje knjiga sa zanimljivim sadržajem, pri čemu bi mladi zavoљjeli čitanje, a uloga knjižnice pritom je omogućiti djeci i mladima da od malih nogu čitanje smatraju užitkom i samim time uspiju postati cjeloživotni čitatelji i ljubitelji dobre knjige.⁴⁴

U Web 2.0 alate spadaju: blogovi, rasprave, kvizevi, ankete kojima se sudionici čitateljskih klubova ili čitateljskih blogova ispituju kako bi povezali svoje prethodno znanje i osobno iskustvo s dobivenim pitanjima koji im omogućuju kritičko promišljanje i razvijanje vlastitog mišljenja, čime se dovodi do razumijevanja pročitanih tekstova.⁴⁵

U IFLA-inim *Smjernicama za knjižnične usluge za mlade*, opisano je aktivno promoviranje digitalne pismenosti i čitanja, koje knjižnice mogu provoditi služeći se primjerice Web 2.0 alatima. U svijetu knjižnice najčešće koriste blogove, Facebook i Youtube, puno manje se služe forumima i wikipedijom. U Singapuru je Uprava za knjižnice Singapura pokrenula blog *Read and Reap10* koji je namijenjen djeci i mladima.⁴⁶

Čitateljski klubovi osim što mogu biti u prostorima knjižnice, mogu se odvijati i neograničeno vremenom i prostorom elektroničkim putem pa se tako mogu uključiti članovi knjižnice, ali i oni koji bi to htjeli postati. „*Smjernice za korištenje pomagala weba 2.0 u knjižničnim*

⁴³ Visinko, K. Čitanje: poučavanje i učenje. Zagreb: Školska knjiga, 2014. str. 164.

⁴⁴ Kolarić, A., Šimić, S., Štivić, V. i Žentil Barić, Ž. Čitateljski blogovi Tragači i Knjiški frikovi – usluge za djecu i mlade na Web-u 2.0. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56(3), 91-100, 2013. [citirano: 2020-03-08]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/115196> Str. 93.

⁴⁵ Kolarić, A., Šimić, S., Štivić, V. i Žentil Barić, Ž. Čitateljski blogovi Tragači i Knjiški frikovi – usluge za djecu i mlade na Web-u 2.0. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56(3), 91-100, 2013. [citirano: 2020-03-08]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/115196> Str. 93.

⁴⁶ Kolarić, A., Šimić, S., Štivić, V. i Žentil Barić, Ž. Čitateljski blogovi Tragači i Knjiški frikovi – usluge za djecu i mlade na Web-u 2.0. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56(3), 91-100, 2013. [citirano: 2020-03-08]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/115196> Str. 93-94.

uslugama za mlade preporučuju: Ako imate čitateljski klub mladih korisnika, nagovorite ih da naprave blog i neka ga rabe kao podršku vlastitim klupskim aktivnostima. “⁴⁷

Primjeri narodnih knjižnica u Hrvatskoj su u Zadru, Bjelovaru, Rijeci i Vinkovcima, a to su knjižnice koje su razvile online čitateljske klubove i/ili blogove za djecu „*Tragači*” i za mlade „*Knjiški frikovi*” pri čemu je njihova ideja bila poticanje čitanja služeći se Web 2.0 alatom. Ove knjižnice su svoju ideju započele pokretanjem čitateljskih blogova. Blog su odabrale zbog jednostavnosti korištenja i iznošenja svojih mišljenja, stavova te dojmova o pročitanom tekstu/knjizi u obliku komentara ili pisanja posta. Drugi razlog korištenja bloga je gledan sa strane administratorske kontrole i načina nadziranja, kako bi knjižnice potakle sigurnost u internetskom okruženju, a kao treći vrlo važan razlog navedeno je dobno ograničenje, koje ne postoji, stoga je pogodno i mlađim uzrastima.⁴⁸

Dva najpoznatija bloga koja se odvijaju u Hrvatskoj su *Tragači* i *Knjiški frikovi*, pri čemu se Tragači osmišljeni djeci uzrasta od 8 do 13 godina, dok su Knjiški frikovi namijenjeni mladima od 13 do 18 godina. Razlika između mlađih i starijih uzrasta je u tome što, knjižničarke osmišljavaju teme za mlađe uzraste, dok stariji uzrasti sami osmišljavaju teme, dodaju svoje priloge, primjerice preporuke knjiga, duhovne misli ili autorske tekstove. Uz blogove osmišljena je i dodana Facebook inačica čiji su administratori volonterke iz dva grada (Rijeke i Zadra), a ova ideja potekla je zahvaljujući članicama knjižnica koje su se ujedinile i omogućile mladima još jednu verziju korištenja Web 2.0 alata. Oba bloga su otvorena za sve knjižnice te ukoliko neka knjižnica poželi ulazak u blog Tragači, na jednostavan način može ispuniti online prijavnicu i pridružiti se suradnji i ulasku u klub.⁴⁹

⁴⁷ Kolarić, A., Šimić, S., Štivić, V. i Žentil Barić, Ž. Čitateljski blogovi Tragači i Knjiški frikovi – usluge za djecu i mlade na Web-u 2.0. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56(3), 91-100, 2013. [2020-03-08]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/115196> Str. 93-94.

⁴⁸ Kolarić, A., Šimić, S., Štivić, V. i Žentil Barić, Ž. Čitateljski blogovi Tragači i Knjiški frikovi – usluge za djecu i mlade na Web-u 2.0. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56(3), 91-100, 2013. [citirano: 2020-03-08]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/115196> Str. 95.

⁴⁹ Kolarić, A., Šimić, S., Štivić, V. i Žentil Barić, Ž. Čitateljski blogovi Tragači i Knjiški frikovi – usluge za djecu i mlade na Web-u 2.0. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56(3), 91-100, 2013. [citirano: 2020-03-08]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/115196> Str. 95-96.

4. Nacionalna strategija poticanja čitanja (2017.-2022.)

Nacionalna strategija poticanja čitanja ističe se vizijom prema kojoj hrvatsko društvo razumije ulogu čitanja u razvoju pojedinca i društva te specifičnosti čitanja u određenoj životnoj dobi te u skladu s tim konkretno djeluje i prihvaća odgovornost za poticanje čitanja kao i samo čitanje. Stoga je krilatica izjave o viziji „*Čitajmo da ne ostanemo bez riječi*“.⁵⁰

Poticanje čitanja, prema Peti-Stanić, vizija Strategije za poticanje čitanja, ističe pripovijedanje jednom od „*temeljnih dimenzija ljudskog postojanja te kako razumjeti sebe i svijet oko sebe znači moći razumjeti priču, u najširem smislu razumjeti tekst*“, što znači da je za to potrebno znati čitati te moći razumjeti ono što je pročitano. Uloga koju dobivaju odrasli, prema Peti-Stanić, ostvaruje se kroz brigu kako bi im osigurali uvjete u kojima djeca mogu savladati osnovno čitanje i samim time poticati razvoj znatiželje, radoznalosti i koncentracije uz vlastiti primjer čitanja. Međugeneracijske veze koje se ostvaruju s bakama i djedovima također doprinose razvijanju mladih čitača, posebice kada stariji unose energiju i kreativnost u sam način čitanja koji mlađim generacijama može pružiti zadovoljstvo čitanja ili slušanja priča.⁵¹

Glavni strategijski ciljevi koji se navode u samoj Nacionalnoj strategiji za poticanje čitanja su: uspostavljanje učinkovitog društvenog okvira za podršku čitanju, razvoj čitalačke pismenosti i poticanje čitatelja na aktivno i kritičko čitanje i povećanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala.⁵²

Prema tome, gore navedeni strategijski ciljevi, imaju zadaću prema kojoj pokušavaju „*promijeniti stav mnogih da im knjiga nije važna, da knjige uglavnom ne čitaju te da godišnje ne pročitaju nijednu knjigu*“.⁵³

⁵⁰ Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo kulture, 2017. [citirano: 2020-03-12] Dostupno na: <https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/najnovije%20novosti/a/nspč.pdf> Str. 5.

⁵¹ Peti-Stanić, A. Čitanjem do (spo)razumijevanja: Od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti. Zagreb: Ljevak, 2019. Str. 113-116.

⁵² Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo kulture, 2017. [citirano: 2020-03-12]. Dostupno na: <https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/najnovije%20novosti/a/nspč.pdf> Str. 5.

⁵³ Peti-Stanić, A. Čitanjem do (spo)razumijevanja: Od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti. Zagreb: Ljevak, 2019. Str. 116.

Nacionalna strategija poticanja čitanja : SWOT analiza stanja knjižnica u Hrvatskoj

SNAGE	SLABOSTI
✓ Poticanje čitanja i čitatelja knjižničarima je osnovni posao ✓ Umreženost sustava knjižnica i razrađeni mehanizmi razmjene iskustva ✓ Kadrovska osposobljenost ✓ Brojnost i raznolikost programa poticanja i promicanja čitanja ✓ Rad sa svim dobnim skupinama ✓ Stvaranje digitalnih sadržaja ✓ Spoj tradicije i suvremenosti	✓ Nedovoljna vidljivost struke u javnosti i medijima (knjižničara i programa koje provode) ✓ Nepostojanje cjelovite analize čitanosti prema standardiziranim kriterijima ✓ Nedovoljna iskorištenost podataka o javnoj posudbi u županijskim narodnim knjižnicama
PRILIKE	PRIJETNJE
✓ Suradnja i partnerstvo s javnim i privatnim sektorom ✓ Uključivanje u međunarodne aktivnosti (projekte, sudjelovanje u izlaganjima i istraživanju) ✓ Status knjižnice kao ustanove važne za razvoj društva ✓ Suradnja s različitim udrugama u osmišljavanju i provedbi kampanje i programa	✓ Nedovoljna zainteresiranost medija za knjižnične programe ✓ Nerazvijena infrastruktura (ekonomska, zakonodavna, tehnička, kadrovska) za e-knjigu ✓ Nedostatak instrumentarija za istraživanja koji se temelje na jednoznačnim indikatorima ✓ Nedostatno financiranje programske djelatnosti

Tablica 3 SWOT analiza Nacionalne strategije poticanja čitanja⁵⁴

Strategija i planiranje nije isto što i provođenje poticanja čitanja, stoga je Olujić pronašla podatke istraživanja Agencije za istraživanje tržišta *Gfk* napravljenog na uzorku od 1000 stanovnika starijih od 15 godina. Rezultati su pokazali da najviše čitaju visokoobrazovani ljudi, mladi i žene te će u takvim obiteljima roditelji svoju djecu odvoditi u knjižnice u kojima će ih knjige privući i zadržati ih kao čitatelje od malih nogu. Ti podaci pokazuju da sve manji broj ljudi ima financijske mogućnosti kupovati knjige, a preko 50% ih je izjavilo da ih knjige ne zanimaju, te da ne postoji način zbog kojeg bi kupili neku knjigu. Većinom se popularizira e-knjiga među mladima. Ono što se moglo vidjeti kao krajnji rezultat kod djece i mladih je činjenica da preko 62% djece ne voli čitati i ne čita nešto po svom izboru. Ovom

⁵⁴ Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo kulture, 2017. [citirano: 2020-03-12]. Dostupno na: <https://www.min-kulture.hr/userdocs/images/najnovije%20novosti/a/nspč.pdf> Str. 10-13.

kampanjom pokušava se promijeniti mišljenja djece, mladih i odraslih o čitanju da ga zavole i da ih se potiče da nastave čitati.⁵⁵

4.1 ČITAJ MI!

Čitaj mi! je prva nacionalna kampanja za promicanje čitanja naglas djeci od rođenja, nastala je 2013. godine s ciljem promicanja i poticanja čitanja kod djece. Sva djeca, prema konvenciji o pravima djeteta UN-a, imaju pravo na slobodan pristup informacijama, prema tome i pristup narodnoj knjižnici se

može smatrati jednim od temeljnih ljudskih prava, ukoliko se omogući najmlađima dolazak u knjižnice uz pomoć roditelja, skrbnika, odgojitelja, učitelja ili neke odrasle odgovorne osobe na prava na posudbe i pristup knjigama i samim time knjižničnim uslugama. Budući da odrasli sudjeluju u odabiru knjiga za najmlađe, knjižnice imaju zadaću u usmjeravanju odraslih i onih koji vode brigu o djeci te im pri tome objasniti važnost čitanja, ulogu knjiga i knjižnica u životu djece.⁵⁶ „IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu u izdanju Hrvatskog knjižničarskog društva (2004.) napominju da su programi i usluge dječjih odjela/knjižnica, između ostalog, namijenjeni dojenčadi i maloj djeci, roditeljima i drugim članovima obitelji.“⁵⁷ IFLA-ine smjernice napravljene su s ciljem poboljšavanja rada s djecom, pri čemu se u prvi plan stavlja unapređivanje njihova rada s djecom, a samim tim i narodnim knjižnicama s dječjim odjelima te korisnicima kao što su roditelji, članovi obitelji, odgajatelji, pedijatri i dr. Smjernice predlažu da se uvođe različite usluge za bebe i djecu rane dobi, koje bi svaka knjižnica trebala imati u svojoj misiji, čime bi se razvilo sigurno okruženje koje bi razvijalo navike čitanja i učenja, a s vremenom i razvijanje pismenosti i čitanja od rane dobi.⁵⁸

Cilj kampanje *Čitaj mi!* želi poticati roditelje, skrbnike, odgajatelje i dr. „da čitaju naglas djetetu od njegova rođenja kako bi čitanje postalo dijelom svakodnevnog ugodnog druženja

⁵⁵ Olujić, K. Kako navesti ljude na čitanje. H-alter, 2015. Preuzeto sa: <http://www.h-alter.org/vijesti/kako-ljude-navesti-na-citanje> (25.3.2020.)

⁵⁶ Čunović, K. i Stropnik, A. Nacionalna kampanja „Čitaj mi!“ – primjer partnerstva i usklađenosti udruga. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 58(1-2), 103-120, 2015. Preuzeto sa: <https://hrcak.srce.hr/143620> (2.3.2020.). Str. 3.

⁵⁷ Čunović, K. i Stropnik, A. Nacionalna kampanja „Čitaj mi!“ – primjer partnerstva i usklađenosti udruga. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 58(1-2), 103-120, 2015. Preuzeto sa: <https://hrcak.srce.hr/143620> (2.3.2020.). Str. 3.

⁵⁸ Čunović, K. i Stropnik, A. Nacionalna kampanja „Čitaj mi!“ – primjer partnerstva i usklađenosti udruga. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 58(1-2), 103-120, 2015. Preuzeto sa: <https://hrcak.srce.hr/143620> (2.3.2020.). Str. 3.

roditelja i djece te kako bi se potaknulo roditelje da s najmlađom djecom što prije počnu dolaziti u lokalnu narodnu knjižnicu“⁵⁹

4.1.1 Programi poticanja čitanja u Hrvatskoj

U Hrvatskoj postoje mnogobrojni primjeri dobre prakse poticanja čitanja, a ovo su neki od poznatijih:

- Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica provodi program „**Knjige za bebe**“. U sklopu ovog programa, djeca koja su rođena u tjednu obilježavanja Međunarodnog dana pismenosti, dobivaju petogodišnje članstvo, roditelji dobivaju poučne materijale s ciljem poticanja rane pismenosti, a novorođenčad dobiva na poklon prvu slikovnicu.⁶⁰
- Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić u Karlovcu provodi program „**Bebe u knjižnici**“ koji je namijenjen bebama i djeci do treće godine koji se odvija svake subote u mjesecu, pri čemu se djeci dopušta kretanje, biranje igračkica, listanje slikovnica, crtanje i druge mogućnosti.⁶¹
- Narodna knjižnica Grad u Dubrovniku provodi program poticanja čitanja pod nazivom „**Rođeni za čitanje**“ koji se direktno naslanjao na projekt „Nati per leggere“ koji je u Italiji započeo 1999. godine. U ovom projektu sudjeluju volonteri čitanja, pedagozi, učitelji, društveno-kulturni djelatnici, obiteljski centri, centri za odgoj. Ono što se želi postići je poticanje roditelja i djecu da čitaju od najranije dobi, poseban naglasak se stavlja na čitanje naglas, posebice u dobi od 6 do 12 mjeseci, kada se pažnja posebno usmjerava glasu koji smiruje te bebama pruža sigurnost i stvara naviku slušanja. Čitanjem naglas kod beba se potiče i razvija ljubav prema čitanju, znatiželju prema slikovnicama i knjigama te pripovjedačkim tonom razvoj govora i mašte. U Hrvatskoj se ovakav projekt provodi od 2008. godine u Dubrovniku.⁶²

⁵⁹ Bokan, A. i Cupa, D. Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske. 2017. [citirano: 2020-03-10]. Dostupno na: <https://bib.irb.hr/datoteka/916780.290-1166-1-PB.pdf> Str. 51-52.

⁶⁰ Čunović, K. i Stropnik, A. Nacionalna kampanja „Čitaj mi!“ – primjer partnerstva i usklađenosti udruga. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 58(1-2), 103-120, 2015. [citirano: 2020-03-02]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/143620> Str. 108.

⁶¹ Gradska knjižnica Karlovac. Bebe u knjižnici. [citirano: 2020-03-26]. Dostupno na: <http://www.gkka.hr/bebe-u-knjiznici/>

⁶² Gradska knjižnica Rijeka Rođeni za čitanje, predavanje prim. mr. sc. Marije Radonić, 2013. [citirano: 2020-03-26]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Magazin/Najave/Rodeni-za-citanje-predavanje-prim.-mr.-sc.-Marije-Radonic>

- Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež i Knjižnice Grada Zagreba: „*Roditelji s bebama i malom djecom – dobro došli u knjižnicu*”⁶³
- U dječjim vrtićima *Tratinčica* i *Medveščak* 2014. godine uveden je program poticanja čitanja za najmlađe, čitanje u jasličkoj dobi. Odgojiteljice su uz pomoć knjižničarki započele s programom svakodnevne čitalačke aktivnosti, služile su se slikovnicama u kojima prevladavaju slike, a sekundaran je tekst. Teme koje su čitale omogućavale su pripremu djece na život u multikulturalnom društvu, primjerice: slikovnice o toleranciji, pomaganju drugima, prijateljstvu i drugo. Slikovnice su dobile dimenziju edukativnosti. Čitanjem djeci potaknula se kreativnost i mašta, jačanje samopouzdanja, proširenje horizonta, povećanje rječnika i učenje novih riječi i pojmova u skladu s pojedinim temama.⁶⁴
- **Laboratorij čitanja** je program poticanja čitanja koji je nastao 2017. godine. Financiralo ga je Ministarstvo znanosti i obrazovanja, a odvijao se u vrtićima Medveščak i Suvag. Projekt je omogućio intenzivno čitanje djeci, edukaciju odgojiteljica o samom čitanju te provođenje različitih psiholingvističkih istraživanja s djecom (kako bi se vidio napredak kod djece prije i poslije čitanja). U projektu je sudjelovalo 130 djece vrtičke i jasličke dobi, a čitali su im volonteri – studenti i odgojiteljice. Rezultati projekta pokazali su da su djeca kojoj se čitalo razvila bogatiji rječnik i bolje razumjela značenje riječi, te su počeli razlikovati slova. U sklopu programa djeca su zavojljela sljedeće slikovnice: *Juha od bundeve*, *Oprostite --- jeste li vi vještica?*, *Maca papučarica*, *Elmer i izgubljeni medo* i *Potraga* koje su jednostavne tematike, lijepo ilustrirane priče s edukativnim elementima.⁶⁵

4.1.2 Nacionalni kviz za poticanje čitanja

Od 1998. godine Hrvatski centar za dječju knjigu i Odjel za djecu i mladež Gradske knjižnice s Mediotekom Knjižnica grada zagreba organizatori su Nacionalnog kviza za poticanje čitanja koji se realizira putem mreže narodnih i školskih knjižnica. Kviz se odvija u Mjesecu hrvatske knjige te se provodi online u narodnim i školskim knjižnicama diljem Hrvatske i u dijaspori. Svake godine čitaju se tri izabrane knjige s određenom temom. Knjižničari animiraju djecu za sudjelovanje u kvizu i organiziraju njegovo provođenje. Iz svake narodne i

⁶³ Knjižnica Medveščak. *Roditelji s bebama i malom djecom – dobro došli u knjižnicu!* Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007. [citirano: 2020-03-22]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/96/>

⁶⁴ Ott Franolić, M. *Preporuke kvalitetnih slikovnica: Čitajte djeci – kvalitetne slikovnice, svaki dan!* 2017. [citirano: 2020-04-05]. Dostupno na: <https://www.mvinfo.hr/clanak/citajte-djeci-kvalitetne-slikovnice-svaki-dan>

⁶⁵ Ott Franolić, M. *Preporuke kvalitetnih slikovnica: Čitajte djeci – kvalitetne slikovnice, svaki dan!* 2017. [citirano: 2020-04-05]. Dostupno na: <https://www.mvinfo.hr/clanak/citajte-djeci-kvalitetne-slikovnice-svaki-dan>

školske knjižnice izvlači se jedan pobjednik. Škole ili knjižnice u okviru svojih mogućnosti i sami nagrade vlastitog pobjednika. Dobitnici nagrada odabrani javnim izvlačenjem na završnoj svečanosti, nagrade preuzimaju na licu mjesta. Od početnog rješavanja pitanja iz upitnika klasično pisanjem te slanjem poštom, preko rješavanja online, prošle godine je omogućeno, zbog atraktivnosti, jednostavnosti i što većoj pristupačnosti da djeca mogu pristupiti mrežnim stranicama Kviza i rješavati ga i na svojim mobilnim telefonima.⁶⁶

4.2 „I JA ŽELIM ČITATI“

U Hrvatskoj je Komisija za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i posebnim potrebama pokrenula nacionalnu kampanju za osobe s teškoćama u čitanju i disleksijom „I ja želim čitati!“, 2016. godine. Ideja je započela s izradom 2015.⁶⁷ godine, međutim konačna ideja ostvarena je u 2016. godini. Ciljevi ove nacionalne kampanje bili su vezani za informiranje javnosti o teškoćama čitanja i disleksiji, poticanju na međuinstitucionalnu suradnju, ideji povećanog umrežavanja knjižnica koje provode programe za osobe s poteškoćama čitanja i disleksijom, zatim poticanje čitanja i dr.⁶⁸

Nacionalna kampanja sadrži pet specifičnih ciljeva, koji trebaju pomoći osobama s invaliditetom i posebnim potrebama u poticanju čitanja:⁶⁹

- Prvi navedeni cilj vezan je uz Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, prema kojemu se omogućuje jednostavniji pristup korištenju građe osoba s teškoćama čitanja i s disleksijom. Tim osobama omogućilo bi se korištenje građe koja je do sada bila dopuštena samo osobama s invaliditetom, stoga je prijedlog promjene zakona napravljen s ciljem da sve osobe koje imaju problema s čitanjem mogu doći do što većeg broja građe koja bi onda bila dopuštena većem broju ljudi na korištenje.
- Drugi cilj omogućavao bi bolju suradnju između knjižnica i logopeda. Nakladnici su također ključni za razvoj ovog cilja, jer izdaju građu laganu za čitanje te se takva

⁶⁶ Knjižnice grada Zagreba. *Nacionalni kviz za poticanje čitanja*. [citirano: 2020-04-05]. Dostupno na:

<http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica-odjel-za-djecu-i-mladez/projekti-6033/nacionalni-kviz-za-poticanje-citanja-1621/1621>

⁶⁷ Miščin, Ž. i Gabriel, D.M. Nacionalna kampanja za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom "I ja želim čitati". *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 60(1), 289-309, 2017. [citirano: 2020-03-07]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/189125> Str. 291.

⁶⁸ Miščin, Ž. i Gabriel, D.M. Nacionalna kampanja za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom "I ja želim čitati". *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 60(1), 289-309, 2017. [citirano: 2020-03-07]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/189125> Str. 294.

⁶⁹ Miščin, Ž. i Gabriel, D.M. Nacionalna kampanja za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom "I ja želim čitati". *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 60(1), 289-309, 2017. [citirano: 2020-07-03]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/189125> Str. 295-296.

građa treba pojavljivati na tržištu usklađena sa smjernicama knjižničarske struke i pravilima logopedске struke.

- Treći cilj vezan je uz provođenje programa za osobe s poteškoćama u čitanju i s disleksijom te osobama koje nisu sposobne pročitati crni ili standardni tisak, a takve radionice se održavaju u knjižnicama.
- Četvrti cilj provodi se prema Strategiji za poticanje čitanja (2015.-2020.) u školskim i narodnim knjižnicama, a navodi da je potrebno osigurati što veću dostupnost knjižne građe, kako bi se mogle održavati radionice poticanja čitanja i samim time razvijanje čitalačkih navika, s naglaskom na osobe koje ne mogu čitati standardni ili crni tisak, kako bi time bilo obuhvaćeno što šire stanovništvo.
- Peti i posljedni strategijski cilj, napravljen je kao mogućnost zagovaranja i ostvarivanja Kampanje pomoću političkih odluka vezanih za lokalnu i nacionalnu razinu.

4.2.1 Građa lagana za čitanje

U IFLA-inim *Smjernicama za građu laganu za čitanje* navedene su vrste knjiga koje bi korisnicima s poteškoćama u čitanju mogle pomoći, a to su prilagođene knjige te knjige posebno pisane za osobe s poteškoćama u čitanju. Primjeri takvih knjiga su: zvučne knjige, novine lagane za čitanje, časopisi, letci i brošure, usluge čitanja, zatim video vrpce s titlovima laganim za čitanje. Kada knjižnice osiguraju prostor za korisnike s poteškoćama u čitanju, imaju zadatak obavijestiti korisnike da imaju takve kutke i pomoći im.⁷⁰

Ako knjižnice žele poticati čitanje kod osoba s posebnim potrebama i disleksijom, potrebno je obratiti pozornost kod nabavljanja građe da ta građa bude: jednostavno pisana, da se u njoj izbjegavaju posebni simboli i metaforika, da se ne koriste objašnjavajima teških, nepoznatih, novih riječi, da građa nije pisana u retrospektivi ili nekim drugačijim redoslijedom već kronološki radi lakšeg praćenja radnje, da je korisnicima lakše pratiti građu koja je bolje ilustrirana i koja sadrži grafička objašnjenja, važan je i redoslijed konstrukcije rečenica, veličina fonta i isticanje važnijih riječi. Knjižničari trebaju obratiti pozornost na odabir građe koju korisnici posuđuju, dati savjete i omogućiti im suradnju sa stručnjacima ili nakladnicima preko kojih se nabavlja takva građa. Glavni cilj kojim se potiče čitanje kod takve djece, a navodi se u smjernicama, je da se osobama s poteškoćama u čitanju omogući „*lako čitljiv tekst*,

⁷⁰ IFLA: smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 8-11.

*sačuvana obilježja i osobitosti u skladu s izvornim tekstom koji se prerađuje u građu laganu za čitanje.*⁷¹

Čitanje često vežemo uz razumijevanje, što ne znači doslovno odgonetavanje riječi, već smisljeno vođenje do informacija čija je zadaća pobuditi misli i osjećaje. Čitanje naglas u skupinama, osobama s poteškoćama omogućuje razvijanje kulturnog iskustva, pri čemu se kroz zajedničko čitanje ostvaruje smisljena komunikacija i potiče smirujući ugođaj.⁷²

⁷¹ Gabriel, D. M. Građa laganu za čitanje: kako raditi prilagodbu tekstova. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013. [citirano: 2020-03-29]. Dostupno na: <https://www.hkdruštvo.hr/hkdnovosti/clanak/840>

⁷² IFLA: smjernice za građu laganu za čitanje: Potreba za građom laganom za čitanje. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str. 14.

5. Primjeri dobre prakse - radionice poticanja čitanja u Primorsko-goranskoj županiji

U Primorsko-goranskoj županiji održavaju se različite radionice poticanja čitanja, a u ovom diplomskom radu biti će navedene tematike kojima se knjižničarke zajedno sa svojim suradnicima bave i na koji način doprinose poticanju čitanja za različite naraštaje: bebe, djecu, mlade i zrelije skupine.

5.1 *Gradska knjižnica Rijeka*

U Rijeci se održavaju različiti čitateljski klubovi koji pomažu poticanje čitanja kod djece, mladih i odraslih čitatelja. Oni najčešće sadrže šest do dvanaest sudionika, čija je zadaća pročitati istu knjigu, nakon čega se na sastanku grupno raspravlja o pročitanoj. Jednom mjesečno održavaju se rasprave te se smatra da je mjesec dana dovoljno vremena za pročitati odabrano djelo. Ovisno o odabranom sadržaju, razvija se vođena rasprava, u kojoj mogu sudjelovati i doprinostiti svojim mišljenjima svi sudionici čitateljskog kluba, a traje sat i pol do dva sata. Moderator ili voditelj radionice je osoba koja je zadužena za vođenje i tijek razvijanja same radionice, a to može biti: knjižničar, profesor, student, netko od članova kluba, ovisno o dogovoru. Naslovi knjiga odabiru se prema dogovoru, u početku okupljanja kluba najbolje je da to dogovori moderator, a kasnije je poželjno i da se članovi kluba uključe i daju i neke svoje prijedloge ili želje što bi voljeli čitati i o čemu raspravljati. Ovisno o tipu čitateljskog kluba (dječji, za mlade ili odrasle) osmišljava se rasprava i ostale aktivnosti koje se mogu odvijati u dogovorenom vremenu. Moderator može sam osmisliti sve ili može zamoliti pomoć i podijeliti zadatke u grupi s članovima kluba. Zanimljivo je da ponekad knjižnice mogu pozvati i autore koji mogu onda sudjelovati u čitateljskim klubovima i dogovoriti da uz moderatora koji postavlja pitanja, pitanja postavljaju i članovi kluba, a autor sudjeluje i odgovara na postavljena pitanja koja su najčešće vezana uz one dijelove koji su članovima kluba bili zanimljivi ili nejasni. Napomena, Tibljaš želi poručiti da se na radionicama ne pokušava ostvarivati formalna komunikacija, već da komunikacija teče slobodno, onako kako članovima misli dolaze na pamet, dopuštena je ugodna atmosfera u kojoj svaki član ima pravo i priliku iznijeti svoje mišljenje o pročitanoj djelu. Prema tome očekuje se da rasprava ima spontani tijek i moguće je preskakivanje s teme na temu, međutim zadaća moderatora je ipak usmjeriti komunikaciju na pravi put. Cilj rasprave, omogućiti čitateljima kluba da na konstruktivan način raspravljaju o zadanoj temi i pokušaju se zabaviti i opustiti. Oprečna mišljenja članova ponekad mogu doprinijeti žustrim raspravama u kojima

moderator vodi brigu o tome da ne dolazi do svađa, ali je poželjno da se nakon pročitano djela razvije komunikacija između članova i da se iskomentira što više toga vezanog uz sam tekst. Tibljaš navodi prednosti koje se dobivaju uključivanjem u čitateljske klubove, primjerice: korisno i provedeno slobodno vrijeme, ostvarivanje prava na kritičko mišljenje, vježbanje argumentirane rasprave, obogaćivanje vlastitog rječnika, jačanje samopozdanja, upoznavanje i druženje s ljudima sličnih interesa tj. mogućnost stjecanja novih prijatelja i mnoge druge.⁷³

5.1.1 O riječkim čitateljskim klubovima

U Rijeci se održavaju čitateljski klubovi primjereni različitim generacijama, a za pristup takvim klubovima, važno je prijaviti se i razviti ljubav prema čitanju i druženju te upoznavanju s novim ljudima. Grupe su podijeljene prema godinama, jer se za različite generacije priprema literatura primjerena uzrastu, stoga u Rijeci postoje klubovi za osnovnoškolce, tinejdžere, studente i zrelije osobe preko 50 godina. Priča je započela 2001. godine kada se u Rijeci otvorio prvi čitateljski klub. U početku je bilo teško okupiti nove članove, no s vremenom se situacija mijenja te se otvaranjem novih klubova, javlja i mnogo novih čitatelja, koji popunjavaju mjesto u klubu. Za mlade naraštaje od 9 do 12 godina, postoje dva kluba: *Mali knjigoljupci* koji se nalaze u Dječjem odjelu Stribor, te drugi u Ogranku Zamet, a zove se *Male knjigopije*. Djeca prelaskom u pubertet prelaze u tinejdžerski klub, koji je namijenjen djeci do 17 godina i zove se *Čarobna kućica*. U Gorskom kotaru, osnovan je *Biblioklub* koji ujedinjuje djecu koja pohađaju jednu od osam osnovnih škola, a odvija se svaki mjesec u jednoj od tih škola. Studentski čitateljski klubovi su podijeljeni u dvije skupine, a podjela je napravljena temeljem različitih književnih ukusa, pa postoje *Pohotnici i Sanjari*. Sljedeće razdoblje čitanja javlja se nakon završetka studentskih dana, pa se može učlaniti u čitateljski klub *Nedopričljivi* čije je okupljanje u Kreativnom laboratoriju u samom središtu grada. Nisu zanemareni ni čitatelji zrelije dobi, za njih je također napravljena jedna čitateljska grupa.⁷⁴

U Rijeci se održavaju različiti čitateljski klubovi koji potiču čitanje kod djece, mladih i odraslih, a ovo su neki od navedenih:

- **Zvezdani DNA – fantasy čitateljski klub**

⁷³ Tibljaš, V. Čitateljski klub: upute za početnike. Gradska knjižnica Rijeka, 2014. [citirano: 2020-03-31]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljski-klub-upute-za-pocetnike>

⁷⁴ Petrović Čemeljić, T. Čitam, dakle postojim: o riječkim čitateljskim klubovima. HRT Radio Rijeka, 2014. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na: <https://radio.hrt.hr/radio-rijeka/clanak/citam-dakle-postojim-o-rijeckim-citateljskim-klubovima/69744/>

Zvezdani DNA je čitateljski klub osmišljen kao klub za ljubitelje znanstvene fantastike dječjeg i omladinskog uzrasta, čiji je cilj poticati čitatelje da raspravljaju o svojim herojima ili zlikovcima, da komentiraju, objašnjavaju i traže razloge kako bi potkrijepili svoje stavove u vezi s likovima čije karakteristike podupiru. Klub se sastaje dva do tri puta mjesečno, odabire se knjiga i tema o kojoj će se govoriti, čitatelji spremaju svoje argumente kako bi mogli potkrijepiti likove za koje se zalažu. Osim što se potiče čitanje knjiga i razvijanje mašte, čitateljima se omogućuje i kostimiranje ovisno o temi, primjerice božićno. Popularne su i vođene rasprave od voditeljice kluba u kojoj se sudionici pošteno trude pobijediti i dovesti „pravdu na vidjelo“ tj. dovesti ju „pod mlin“.⁷⁵

- **Striborov čitateljski klub – Čarobna kućica**

Striborov čitateljski klub nastao je 2008. godine pod nazivom *Čarobna kućica*. Članovi koji pripadaju ovom klubu imaju 15 do 18 godina, a osnivačica kluba je Valentina Miculinić koja je klub pokrenula sa svojih 9 godina. Uz pomoć dječje knjižničarke i danas se odvijaju radionice čitanja, a vode ih zajedno. Članovi kluba sastaju se petkom, najčešće jednom mjesečno i raspravljaju o pročitanim.⁷⁶

- **Mali knjigoljupci**

Mlađim čitateljima omogućeno je sudjelovanje u čitateljskom klubu *Mali knjigoljupci*, namijenjenom djeci u dobi od 10 do 13 godina, koji traže zanimljive i kvalitetne dječje knjige. Mjesto i vrijeme sastajanja kluba je u Dječjem odjelu Stribor, jednom mjesečno, obično prvog ili drugog petka u mjesecu.⁷⁷

- **Male knjigopije**

Male knjigopije je čitateljski klub za djecu koji se organizira u Ogranku Zamet Gradske knjižnice Rijeka, a okuplja mališane željne čitanja i druženja i prema dogovoru odvija se jednom mjesečno.⁷⁸

- **Biblioklub**

⁷⁵ Gradska knjižnica Rijeka. *Zvezdani DNA*. [citirano: 2020-04-02]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-mlade-i-odrasle/Zvezdani-DNA>

⁷⁶ Gradska knjižnica Rijeka. *Striborov čitateljski klub*. [citirano: 2020-04-02]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-mlade-i-odrasle/CK-CK>

⁷⁷ Gradska knjižnica Rijeka. *Mali knjigoljupci*. [citirano: 2020-04-02]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Mali-knjigoljupci>

⁷⁸ Gradska knjižnica Rijeka. *Male knjigopije* [citirano: 2020-04-02]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Lokacije/Ogranak-Zamet/Programi/Male-knjigopije>

U Primorsko-goranskoj županiji posebno se ističe jedan goranski čitateljski klub **Biblioklub** koji djeluje u šest osnovnih škola : „OŠ Frana Krste Frankopana Brod na Kupi, OŠ Rudolfa Strohala Lokve, OŠ Ivanke Trohar Fužine, OŠ Dr. Branimira Markovića Ravna Gora, OŠ Skrad i OŠ Brod Moravice) i jednoj područnoj (PŠ Severin na Kupi)“. Zadaća ovog čitateljskog kluba je povezati mlađe tinejdžere u čitateljske rasprave, a prijaviti se u čitateljski klub može bilo tko sa željom za sudjelovanjem u ovakvim radionicama. Besplatnim učlanjenjem članovi dobivaju bedž sa sloganom „Ja sam član Bibliokluba, a ti?“⁷⁹

5.1.2 Poticanje čitanja za djecu korištenjem različitih pristupa

- **Dajmo djeci da čitaju – tjedan dječje knjige**

U sklopu Tjedna dječje knjige, spisateljica Silvija Šesto razveselila je najmlađe svojim dolaskom u Gradsku knjižnicu Rijeka. Usmjerala ih je s nekoliko savjeta, pri čemu je navela da čitanje potiče stvaranje vlastite kreativnosti, stoga koristeći maštu stvara nove zanimljive knjigice za djecu. Šesto savjetuje da je jedan od načina kako potaknuti djecu da više čitaju, omogućavanje pristupa knjižnici, na način da ih roditelji više dovode i da im objasne da im „knjiga nije neprijatelj“ već da je knjiga vrsta medija koja prenosi generacijske komunikacije i da će im čitanje jednog dana trebati u različitim situacijama. Kako će dijete zavoljeti čitanje, ukoliko ne vidi od svojih roditelja slične navike? Kako će dijete naučiti da je čitanje korisno, ako u kući dijete nema niti jednu knjigu? Čin učlanjivanja u knjižnicu i samim time dolasci u knjižnicu od malih nogu omogućuju djeci da zavole čitanje i zato su knjižnice javne ustanove koje omogućuju pristup znanju i informacijama vezanim za korištenje kroz cijeli život, od malih nogu pa do zrelije i kasnije dobi. Neki od primjera poticanja čitanja vezani su uz Noć poticanja čitanja. Šesto navodi da je „**čitanje praksa koju se mora provoditi**“, primjer koji navodi je šetnja ljubimca koji ima svoje potrebe, tako i djeca razvijaju želju za čitanjem, ukoliko ih se pošalje u svijet bajki. Stvaranjem navika čitanja od malena, djeca će razviti želju za čitanjem korištenjem kvalitetnih slikovnica, a kasnije i romana. Za čitanje se mora uzeti u obzir da je to kontinuirani proces koji u početku kreće u vlastitom domu i ako se pravilno razvija može potrajati cijeli život.⁸⁰

⁷⁹ Gradska knjižnica Rijeka. *Biblioklub*. [citirano: 2020-04-03]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Biblioklub>

⁸⁰ Šesto, S. *Dajmo im da čitaju*. Gradska knjižnica Rijeka, 2016. [citirano: 2020-04-03]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Magazin/Teme/Dajmo-im-da-citaju>.

Slika 1 Gradska knjižnica Rijeka - Dajmo im da čitaju

- **Vježbe glasnog čitanja za prvašice u drugom polugodištu**

*U Gradskoj knjižnici Rijeka održavaju se vježbe glasnog čitanja koje pomažu prvašićima u drugom polugodištu. U sklopu ovih vježbi djeci se omogućuje „vođeno čitanje uz pomoć kvalitetne stručne literature iz područja govora, jezika i izražavanja. Glasno čitanje prate usmene i pismene jezične igre, vježbe pažnje, pamćenja, vježbe prepričavanja, osvješčivanja teksta, vježbe razumijevanja pročitanoa.“ Uz to pomaže se i roditeljima na način da im se daje tiskani materijal s uputama za pomoć i poticanje čitanja kod prvašića te im se preporučuje popis priča za vježbanje kod kuće, kako za roditelje stručna literatura, tako i priče za djecu.*⁸¹

- **Rodeni za čitanje**

U 2013. godini održalo se predavanje mr. sc. Marije Radonić pedijatrice OB Dubrovnik, tematike „Rodeni za čitanje“. Cilj ovog projekta „**Rodeni za čitanje**“ doslovno se oslanjao na talijanski projekt „*Nati per leggere*“, a čiji nositelji su pedijatri i knjižničari. Ono što se htjelo postići ovakvim projektom, jest osvješčivanje roditelja da svojoj djeci čitaju naglas posebice u dobi od 6 do 12 mjeseci, pri čemu razvijaju osjećaj privrženosti roditelja i djece i razvijaju ljubav i znatiželju prema čitanju, učenje novih riječi i pojmova i razvoj govora. Radonić je istaknula da prednost glasnog čitanja djeci omogućuje razvijanje pismenosti, jezika, razvija sigurnost kod djece i roditelja i omogućuje ljubav prema čitanju. Roditelji koji djeci od malena čitaju skloniji su omogućiti svojoj djeci usvajanje znanja čitanja i pisanja u periodu predčitalačkih vještina, predškolskom razdoblju i samim time ih potaknuti da prelazak iz vrtićke dobi u školsku nije toliki šok, jer su djeca u

⁸¹ Gradska knjižnica Rijeka. *Psst... čitamo!* [citirano: 2020-04-04]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Psst-citamo>

mogućnosti usvojiti različite društvene vještine, moći ih se potaknuti na razmišljanje i razumijevanje svijeta oko sebe. U sklopu ovog projekta izdane su i tri slikovnice za djecu rane dobi: „*Gledaj ova mala slatka lica*“ namijenjeno dobi od 1 godine, druga „*Idem spavati*“ za dob od 2 do 3 godine te treća „*Što radi moj tata*“ za dijete od 3 do 4 godine.⁸²

5.2 Gradska knjižnica Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko

Ravnateljica ove knjižnice, Gordana Vučinić, dipl. knjiž. objasnila je kako se u njihovoj knjižnici radionice s djecom organiziraju, uglavnom jednom mjesečno, u suradnji s dječjim vrtićem *Bambi*. Na njihovim radionicama čitaju se slikovnice i raspravlja o pročitanoj s ciljem približavanja knjige djeci te poticanja djece na kreativno razmišljanje i „raspravljanje“ o pročitanoj. U ljetnim mjesecima, tradicionalno se održavaju ljetne radionice, koje obuhvaćaju i pričaonice s djecom kako bi ih se potaklo na čitanje i kako bi njegovali ljubav prema knjizi i dolazak u knjižnicu. Ljetne radionice uglavnom provode knjižničarke Gradske knjižnice Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko i namijenjene su djeci vrtićke i predškolske dobi te učenicima od prvog do četvrtog razreda osnovne škole ali i svima drugima koji se žele uključiti. U sklopu ljetnih radionica organiziraju i kreativne radionice za djecu i mlade, izrađuje nakit, ukrase od recikliranog materijala, igračke i sl. i na taj način privlače djecu i mlade u knjižnicu, kako bi im ukazali da je knjižnica mjesto gdje se razvija kreativnost, druži i razgovara, a ne da je samo mjesto gdje se posuđuje lektira. Ravnateljica Vučinić, dostavila je i fotografije sa svojih radionica.

Slika 2 Radionica poticanja čitanja u Vrbovskom

⁸² Gradska knjižnica Rijeka. *Rođeni za čitanje, predavanje prim. mr. sc. Marije Radonić*, 2013. [citirano: 2020-03-26]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Magazin/Najave/Rodeni-za-citanje-predavanje-prim.-mr.-sc.-Marije-Radonic>

Slika 3 Ljetna radionica poticanja čitanja u Vrbovskom

5.3 Narodna knjižnica i čitaonica Halubajska zora

Ravnateljica Branka Miočić i voditeljica ogranka Danijela Pešić objasnile su kako one provode i koje radionice se odvijaju u Narodnoj knjižnici i čitaonici Halubajska zora u Viškovu. U njihovoj knjižnici njeguje se akcija "*Mama i dijete*" u kojoj sudjeluju trudnice te mame s tek rođenom djecom. Cilj te akcije je potaknuti buduće mame da se koriste izdvojenim dijelom fonda – roditeljskim kutkom kako bi pronašli tematiku koja ih trenutačno zanima, a vezana je za, u početku za maminu prehranu i tijekom trudnoće te kasnije za odgoj i njegu djeteta, brigu o djetetu kada je dijete već rođeno. Zanimljiv je dijapazon literature koju trudnice i pogotovo mame čitaju, a usko je vezan za buduće navike i dolazak u knjižnicu s malim djetetom.

Na tu akciju usko se nadovezuje i stalna akcija pod nazivom "*I bebe trebaju knjige, omogućimo im to pravo*". Knjižnica poklanja besplatan upis za 1. rođendan djeteta, jer i bebe trebaju knjige. Da bi dijete zavoljelo čitanje, prve korake roditelji bi trebali poduzeti u dobi kada i ono čini svoje prve korake, a to im knjižnica omogućuje skromnim poklonom, prvom slikovnicom da bi se olakšalo putovanje kroz jezični razvoj, jer svako dijete ima pravo na informacije, na slikovnicu, na priču.

Slika 4 Kutak za najmlađe

U knjižnici se početkom mjeseca rujna, kada počinje škola i u listopadu za vrijeme Mjeseca hrvatske knjige organiziraju posjeti predškolaca i učenika prvih razreda osnovne škole. Knjižnica svake godine do kraja prvog polugodišta daruje *besplatan upis za prvašice*. Nakon upisa u knjižnicu knjižničar se dogovara s odgajateljima i učiteljima o temi i dolasku na pričaonice. Tako se stječu novi mladi korisnici-čitatelji koji s roditeljima polako nastavljaju dolaziti u knjižnicu, posuđivati raznovrsnu literaturu, prema vlastitim željama.

U Tjednu dobre dječje knjige koji se održava u mjesecu travnju, a od 2020. je prerastao u Mjesec dobre dječje knjige i ova narodna knjižnica sudjeluje s raznovrsnim programima. U suradnji s vrtićima organiziraju se pričaonice s autorima ili ilustratorima dječjih knjiga. Djeca aktivno sudjeluju u pričaonicama i uvijek se iznova raduju novim izazovima. Nakon tih zbivanja, redovito posuđuju naslove gostujućih autora.

Slika 5 Dječja pričaonica s autoricom Maricom Milčec

U ljetnim mjesecima održavaju se pričaonice na obje lokacije. Djecu posebno raduju pričaonice u Ogranku Viškovo, koje knjižničarka vodi ispred knjižnice u malom parku. Izbor knjiga, slikovnica određuje knjižničarka ovisno o dobi prijavljene djece.

Slika 6 Pričaonica u parku ispred Ogranka Viškovo

Za vrijeme trajanja Mjeseca hrvatske knjige, mladi čitatelji knjižnice, već niz godina sudjeluju u Nacionalnom kvizu za poticanje čitanja. Izbor naslova koji su zadani za čitanje, izazov su za mlade čitatelje.

Slika 7 Sudjelovanje u Nacionalnom kvizu za poticanje čitanja

I, na kraju, kao zaključak, ravnateljica kaže da su se sve akcije i programi koje su organizirali i u kojima je knjižnica sudjelovala, odrazili na povećanje budućeg članstva, posebice najmlađih članova te svega toga ne bi bilo bez dobre suradnje s roditeljima, odgajateljima i učiteljima.

5.4 Gradska knjižnica Rab

U gradu Rabu, zaposlena je samo jedna knjižničarka, ravnateljica Lidija Domijan Šipovac, koja održava dječje radionice vezane uz pojedine događaje, primjerice: obilježavanje Međunarodnog dana dječje knjige, Međunarodnog dana zaštite okoliša, Noći knjige, Mjeseca

knjige i drugih prigodnih datuma, a redovito održava i uskršnje i božićno-novogodišnje radionice. Navela je, da su se nekada održavali i redoviti tjedni termini radionica, međutim, zbog roditeljskog interesa kao i njihove djece sudjelovanje je upitno i varirajuće, a nažalost troškovi su veliki. Povremeno se održavaju prigodne čitaonice i kreativne radionice za uzrast djece od 5 do 10 godina i uglavnom su dobro posjećene. Ravnateljica navodi da ih vode ugovorni djelatnici, primjerice odgojiteljice njihovih dječjih vrtića pa često u knjižnicu dolaze upravo vrtićke grupe za posuđivanje knjiga. Zanimljivo je da djeca vrtićke dobi često izlažu svoje radove na temu knjiga i čitanja upravo u prostorima Gradske knjižnice Rab.

6. Istraživanje

Anketa - praktični dio

6.1 Prikaz i problematika istraživanja

Ovaj dio rada opisuje online anonimno istraživanje provedeno u narodnim knjižnicama Primorsko-goranske županije te analizu dobivenih rezultata. Radionice poticanja čitanja, s naglaskom na one u Primorsko-goranskoj županiji, omogućuju djeci i mladima druženje u sigurnom prostoru s knjižničarkama ili njihovim suradnicima koji ih vode. Najčešće se održavaju kako bi se kod djece i mladih potaknula želja za čitanjem i kako bi oni u budućnosti zavoljeli knjižnicu i postali njihovim stalnim članom i čitateljem. Problemi koji se vežu uz poticanje čitanja su često vezani uz nove „hobije“ koji djeci omogućuju dolazak do informacija na jednostavniji način, primjerice to su: televizija, internet, video igrice i sl.

Cilj istraživanja je istražiti prisutnost i obilježja radionica poticanja čitanja s naglaskom na one koje se provode u narodnim knjižnicama Primorsko-goranske županije.

Ovo istraživanje pomoći će voditeljima radionica za poticanje čitanja da unaprijede ili dograde na višu razinu svoje radionice i prilagode ih što više uzrastu za koji je osmišljena. Radionice poticanja čitanja trebaju djeci i mladima omogućiti razvijanje čitalačkih navika, pokušati ih potaknuti da čitaju u slobodno vrijeme, te da voditelji radionica saznaju koju vrstu knjižnične građe koji uzrast preferira kako bi im radionice bile što zanimljivije. Zadaci istraživanja su omogućili usmjeravanje pitanja u anketi. Voditelji radionica su zaokružili onaj odgovor koji najbliže opisuje određenu situaciju vezanu uz napredak u poticanju čitanju u sklopu čitalačkih klubova ili sličnih radionica za poticanje čitanja. Dobiveni rezultati istraživanja odraz su trenutnih odvijanja radionica i mogu pomoći u poboljšavanju budućih.

6.2 Metodologija istraživanja

Metoda kojom se prikupljaju podaci u sklopu ovog istraživanja je anketa. Instrument koji se koristio je anketni upitnik koji je bio anoniman i ispunjavali su ga voditelji radionica (knjižničari i/ili njihovi suradnici) narodnih knjižnica u Primorsko-goranskoj županiji, u periodu od 20.4.2020. do 15.5.2020. Anketa se sastoji od pitanja zatvorene forme s ponuđenim odgovorima, u kojima je bilo potrebno zaokružiti jedan odgovor, a u nekima se dala i mogućnost za više odgovora. Anketom se željelo saznati: tko su voditelji radionica, koja je dob djece i mladih koji najčešće sudjeluju u radionicama, koliko često djeca i mladi posuđuju knjige i dolaze u knjižnicu te koja je njihova najdraža literatura i cilj koji narodne knjižnice imaju pri organizaciji radionica poticanja čitanja. Anketirani su voditelji radionica

koje provode u sklopu poticanja čitanja u svojim knjižnicama. Sudjelovalo je trinaest narodnih knjižnica s područja Primorsko-goranske županije.

Anketni listić podijeljen je u dvije glavne skupine, osnovne informacije o spolu su zatražene u početku, a kasnije se grana na: područje vezano o radionicama poticanja čitanja, o djeci i mladima te njihovu sudjelovanju na radionicama. Mogućnosti ispunjavanja ankete su bili sljedeći: zaokruživanje ponuđenih odgovora ili mogućnost dodavanja vlastitih alternativnih odgovora na pojedino pitanje.

Rezultati su prikazani korištenjem tortnih ili stupčastih dijagrama, ovisno o vrsti pitanja.

6.3 Ciljevi istraživanja

Anketiranjem su provedena dva cilja na koja se osvrće ovaj istraživački dio, a to su:

1. ispitivanje voditelja radionica (knjižničara i/ili njihovih suradnika) o provođenju radionica poticanja čitanja s ciljem njihova poboljšavanja i prilagodbe djeci i mladima, s naglaskom na njihovim željama i uzrastima.

2. provođenje analize knjižnične građe koju ti uzrasti najviše posuđuju.

6.4 Hipoteze

U početku izrade ovog rada, pretpostavka je bila da se u narodnim knjižnicama Primorsko-goranske županije održavaju različite radionice poticanja čitanja i da djeca i mladi odlazeći na takve radionice upoznaju nove prijatelje, zavole čitanje, podijele to s prijateljima i pokušaju i njih dovesti u narodnu knjižnicu te ih potaknuti na razvijanje pozitivna mišljenja o narodnoj knjižnici. Ovim istraživanjem željelo se utvrditi koliko roditelja dovodi malu djece u narodne knjižnice, koliko djece i mladih dolazi u narodne knjižnice te što ih zanima u njoj, dakle koji su razlozi njihova dolaska te koju literaturu najradije čitaju. Knjižničarima bi ovo istraživanje trebalo pomoći u planiranju budućih radionica kako ih mogli poboljšati, a samim time i vidjeti koju literaturu djeca i mladi najradije čitaju da se u nabavnoj politici ipak više fokusiraju na određenu knjižničnu građu. Polazišna pretpostavka bi trebala pokazati koliko djeca i mladi sudjeluju u takvim radionicama te da li su im te radionice pomogle da više čitaju ili zavole čitanje i da im ono nije odbojno, već da im u budućnosti bude knjižnica mjesto u koje dolaze s osmjehom i koje preporučuju svojim prijateljima. U sklopu ovog istraživanja bit će navedeni i neki od načina na koji se oglašavaju ovakve radionice koje će, nadamo se pomoći kako djeci, tako i roditeljima, da češće posjećuju knjižnice i da djeca steknu ili poboljšaju čitateljske navike.

Kao dva glavna cilja u sklopu ove hipoteze, istaknut će se:

H1: Voditelji radionica (knjižničari i/ili njihovi suradnici), pokazat će da održavanje radionica poticanja čitanja popravlja odnos djece i mladih prema čitanju i stvaranju boljih čitateljskih navika.

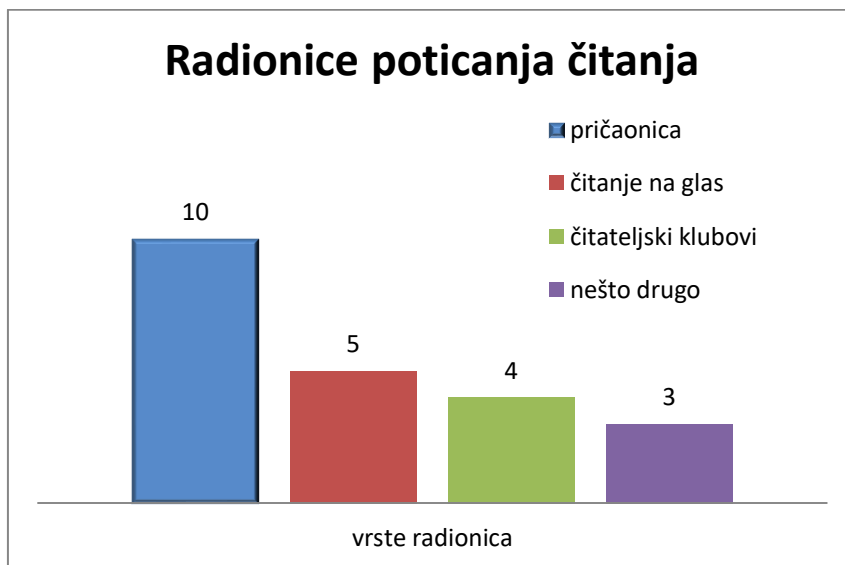
H2: Knjižnična građa za djecu i mlade bit će nabavljena u skladu sa željama čitatelja, koji će pokazati što oni najviše vole čitati i što ih zanima.

7. Rezultati istraživanja zajedno s interpretiranim podacima

Radionice poticanja čitanja za djecu i mlade

O radionicama

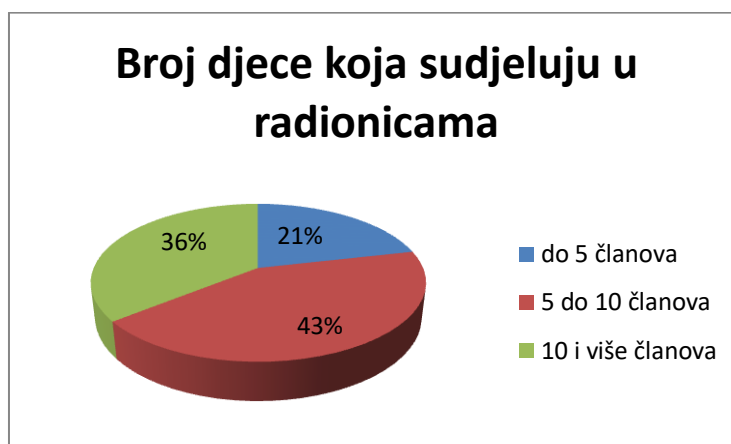
1. Koju vrstu radionica provodite?

Grafikon br. 1. Pokazuje provođenje radionica poticanja u narodnim knjižnicama

Grafikon br. 1 pokazuje vrste radionica poticanja čitanja u narodnim knjižnicama na području Primorsko-goranske županije. U narodnim knjižnicama najviše se provode, te su stoga i najzastupljenije, pričaonice za djecu, čije je provođenje potvrdilo deset knjižnica. Razvijene su i radionice poticanja čitanja na glas, prisutne u pet knjižnica, kao i neke druge aktivnosti poput provođenja kvizova i aktivnosti vezanih uz pojedine blagdane, prisutno u tri knjižnice, a čitateljski klubovi su u četiri knjižnice (vezani za djecu i mlade).

2. Koliko djece sudjeluje u radionicama poticanja čitanja?

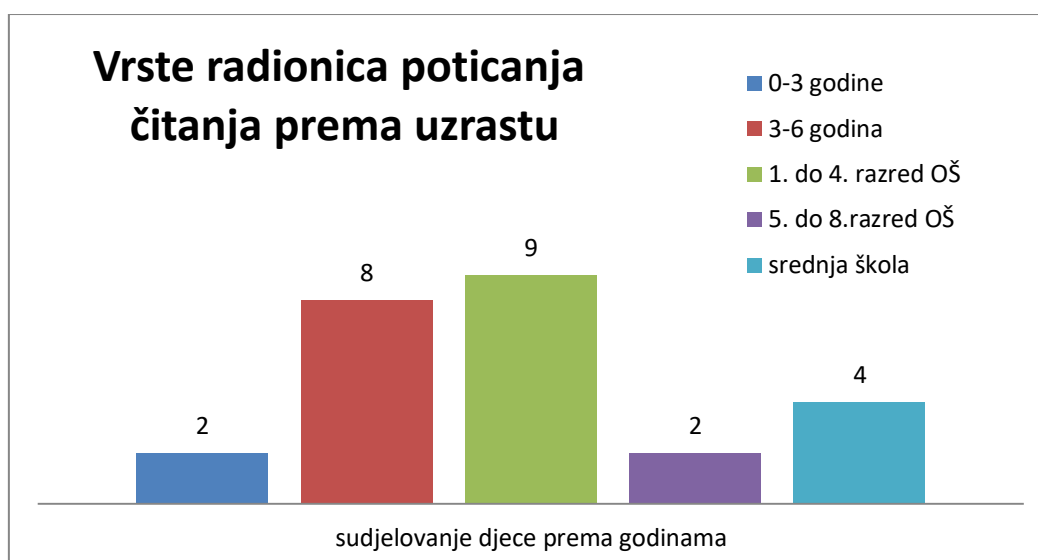

Grafikon br. 2. Sudjelovanje djece u radionicama poticanja čitanja

U 2. grafikonu pokazano je sudjelovanje djece u radionicama poticanja čitanja.

Anketom je utvrđeno da se od trinaest knjižnica, koje su ispunile anketu, u šest knjižnica provode radionice u kojima najčešće sudjeluju djeca i mladi u skupinama od pet do deset članova (36%), pet knjižnica je potvrdilo da u njihovim radionicama sudjeluje preko 10 članova (43%), dok su samo dvije knjižnice u anketi ispunile odgovor do pet članova (21%).

3. Kojem uzrastu su namijenjene radionice? (Možete zaokružiti i više odgovora)

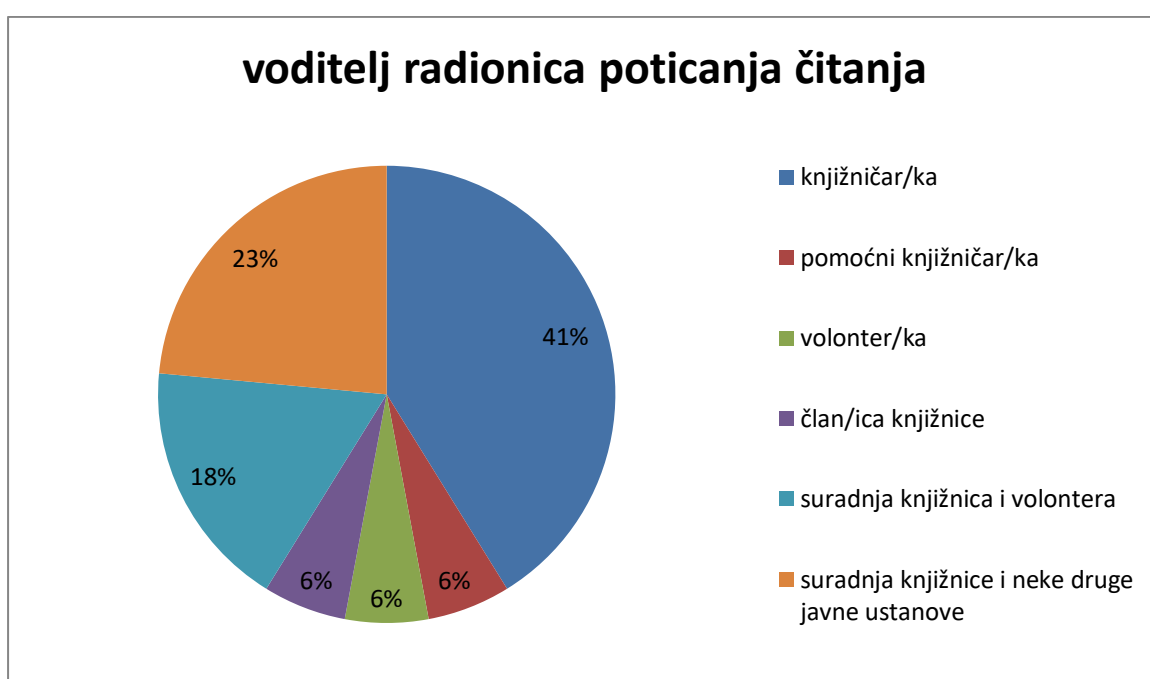

Grafikon br. 3. Radionice poticanja čitanja prema vrstama uzrasta

Grafikon br. 3. pokazuje da su radionice uglavnom namijenjene vrtićkoj dobi kao i učenicima nižih razreda osnovnih škola s ciljem da razvijaju ljubav prema knjizi i čitanju i da nauče dolaziti u knjižnicu od malih nogu.

Prema anketiranim podacima knjižnice su ispunile sljedeće podatke: u dvije knjižnice se provode radionice za djecu uzrasta 0-3 godine, u osam knjižnica za djecu od 3-6 godina, u devet knjižnica uzrast od 1. do 4. razreda, u dvije knjižnice uzrast od 5. do 8. razreda, a srednjoškolski uzrast sudjeluje u radionicama u četiri knjižnice.

4. Tko vodi radionice poticanja čitanja?

Grafikon br. 4. voditelji radionica poticanja čitanja

Grafikonom br. 4. pokazano je da su voditelji radionica poticanja čitanja najčešće sami knjižničari, što se utvrdilo u sedam (41%) od trinaest knjižnica.

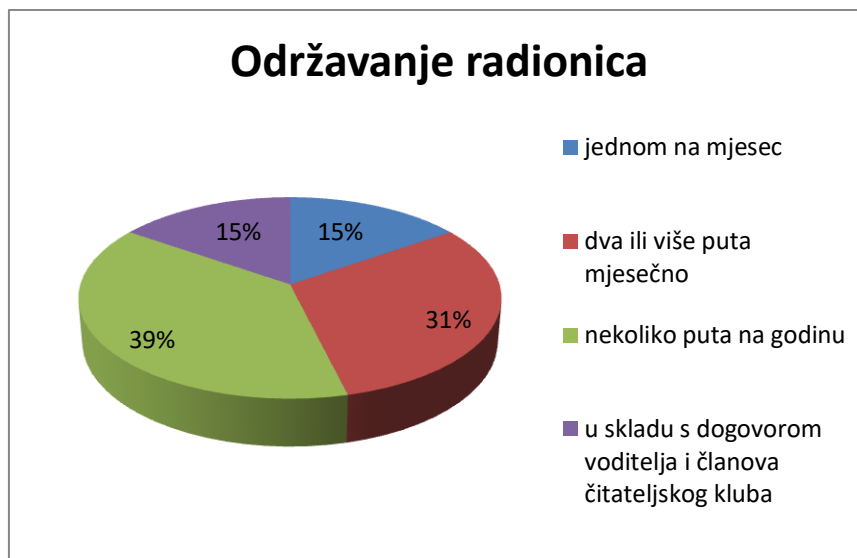
U knjižnicama se često provode radionice poticanja čitanja u suradnji s drugim ustanovama, primjerice: školama, vrtićima, tetama pričalicama, književnim susretima s dječjim ili omladinskim autorima koje se odvijaju u sklopu četiri knjižnice (23%).

Suradnja između volontera i knjižnice prisutna je i organizirana u sklopu tri knjižnice (18%).

Na ostale načine, pomoću volontera, članova knjižnice ili nekim drugačijim putem, jedna knjižnica provodi svoje radionice (6%).

Kroz različite načine provođenja radionica, ovim putem može se vidjeti koja metoda je najrazvijenija ili na kojoj bi se moglo poraditi i u budućnosti usmjeriti poticanje čitanja u narodnim knjižnicama i na neki drugačiji način.

5. Koliko često se održavaju radionice poticanja čitanja?

Grafikon br. 5. Učestalost provođenja radionica poticanja čitanja

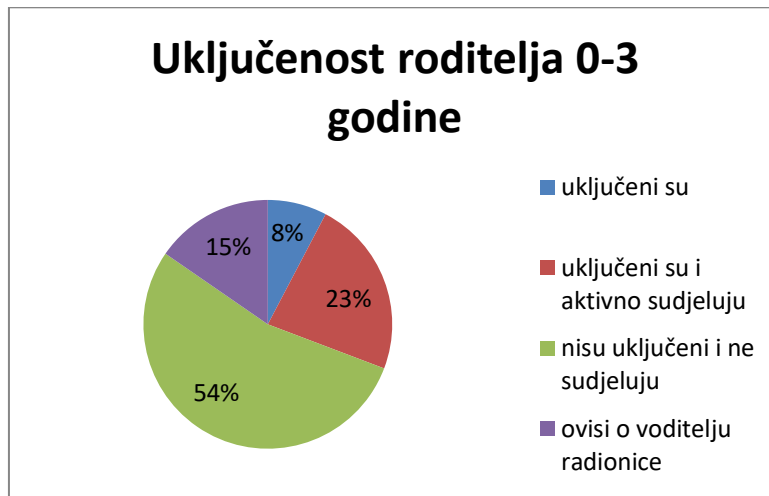
Grafikon br. 5 pokazuje učestalost održavanja radionica poticanja čitanja u PGŽ-u.

Anketom je pokazano da:

- dvije knjižnice održavaju radionice jednom na mjesec (15%)
- četiri knjižnice dva ili više puta mjesečno (31%)
- pet knjižnica nekoliko puta na godinu (39%)
- u skladu s dogovorom voditelja i članova čitateljskog kluba u dvije knjižnice (15%).

Učestalost održavanja radionica ovisi o voditeljima radionica i njihovim mogućnostima te o djeci i mladima i njihovom dolazanju na same radionice. Različite knjižnice prema svojim članovima najčešće prilagođavaju održavanje radionica.

6. Jesu li uključeni roditelji i sudjeluju li aktivno u provođenju radionice, ako se radi o uzrastu od 0 do 3 godine?

Grafikon br. 6. Radionice poticanja čitanja kod beba i uključenost roditelja u njih

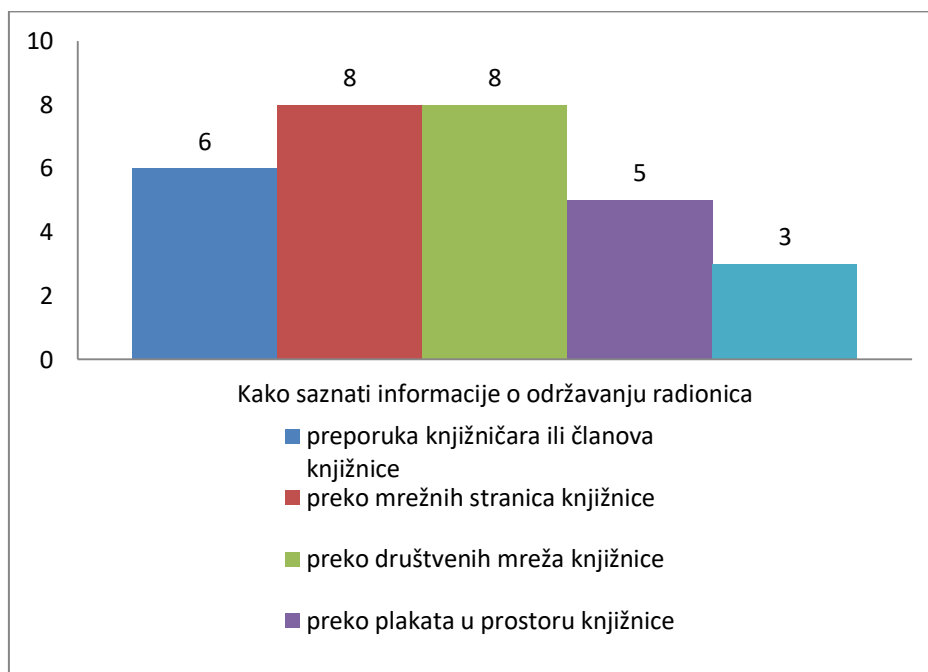
Grafikonom br. 6. pokušalo se utvrditi koliko knjižnica provodi radionice poticanja čitanja za bebe, budući da u toj dobi djeci treba što više čitati naglas, uspostavilo se da vrlo mali broj knjižnica u Primorsko-goranskoj županiji sudjeluje u takvim radionicama i samim time, roditelji ponekad jesu ili nisu uključeni u njih.

Anketom su dobiveni rezultati:

- sedam knjižnica PGŽ-a ne provodi radionice poticanja čitanja za djecu od 0-3 godine, stoga njihovi roditelji nisu uključeni i ne sudjeluju u tim radionicama (54%)
- tri knjižnice navele su da su roditelji uključeni i sudjeluju u radionicama (23%)
- dvije knjižnice su navele da ovisi o voditelju radionice (15%)
- jedna knjižnica je navela da su uključeni (8%).

Ono što se može iz ovoga zaključiti je povezanost održavanja radionica i sudjelovanja roditelja, pa kada bi više radionica bilo namijenjeno bebama, roditelji bi mogli odabrati sudjelovanje ili neuključenost u njih pa bi trebalo poticati takav tip radionica.

7. Na koji način informirate djecu i mlade te njihove roditelje o provođenju Vaših radionica?

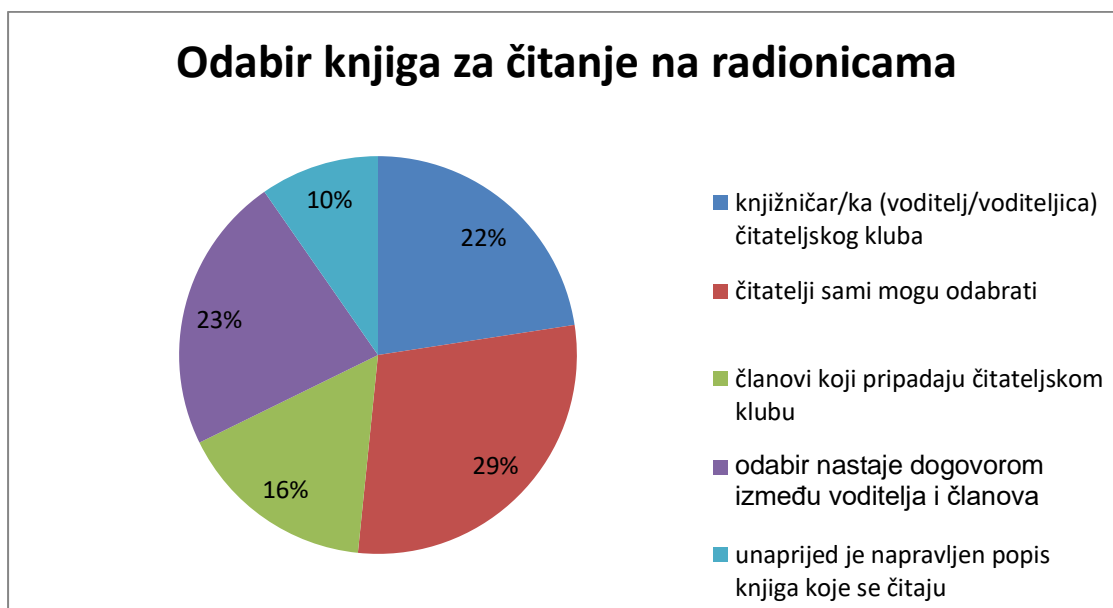
Grafikon br. 7. Informiranje o provođenima radionica poticanja čitanja

Grafikonom br. 7 pokazuje se način marketinškog provođenja i informiranja članova i budućih članova knjižnice o provođenju radionica poticanja čitanja.

Knjižničarke su odgovorile da informacije dijele s članovima na sljedeće načine:

- preko preporuke knjižničara ili članova knjižnice djeca saznaju informacije o radionicama u šest knjižnica
- preko mrežnih stranica knjižnice i društvenih mreža knjižnice osam knjižnica informira svoje članove
- preko plakata ili obavijesne ploče pet knjižnica obavještava članova
- nekim drugim putem samo tri knjižnice.

8. Tko odabire knjige koje se čitaju u sklopu radionica za poticanje čitanja?

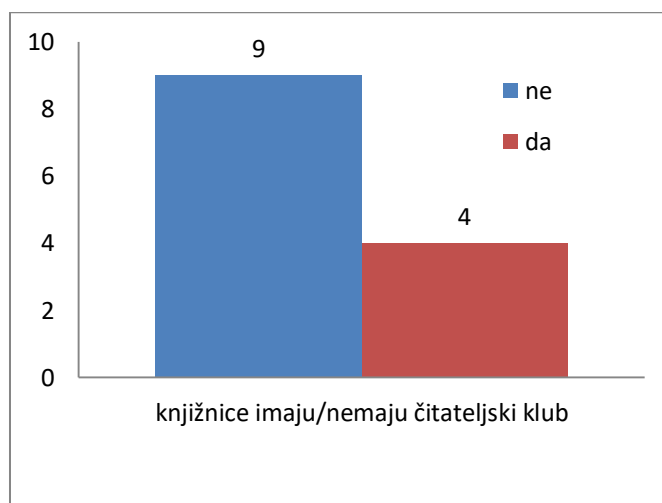
Grafikon br. 8. Odabir knjiga za čitanje u radionicama poticanja čitanja u narodnim knjižnicama

Grafikonom br. 8 prikazano je u postotcima na koje načine se najčešće odabire knjižna građa koju se čita u radionicama poticanja čitanja.

Knjižničari su anketu ispunili na sljedeći način:

- sedam knjižnica navelo je da knjižničarke odabiru građu (22%)
- devet knjižnica je navelo da čitatelji mogu odlučiti koju knjigu će čitati (općenito vezano za dječje, mladenačke i odrasle čitateljske klubove) da se knjige mogu dogovarati prema želji samih članova svih uzrasta koji sudjeluju u čitateljskim klubovima (29%)
- pet knjižnica koji imaju čitateljske klubove za odrasle i četiri nama relevantne za dječje uzraste (16%)
- sedam knjižnica navelo je da kompromisno dogovaranje odabira knjige nastaje između voditelja radionice i članova (23%)
- tri knjižnice navele su da imaju neke okvirne popise knjiga prema kojima vode radionice (10%).

9. Imate li čitateljski klub kao jedan od načina poticanja čitanja u Vašoj knjižnici?

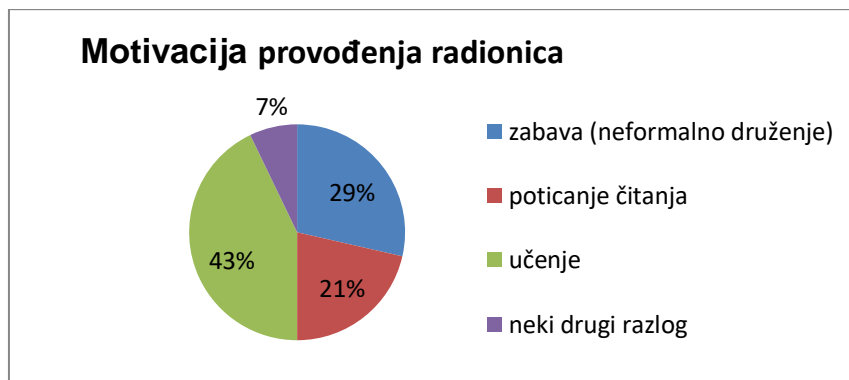
Grafikon br. 9 Čitateljski klubovi u Primorsko-goranskoj županiji u u narodnim knjižnicama

Anketu su ispunile narodne knjižnice Primorsko-goranske županije, te se prema grafikonu br. 9 može utvrditi da:

- devet knjižnica nema čitateljski klub
- četiri imaju.

Čitateljski klubovi posvećeni su djeci osnovnoškolske dobi, srednjoškolske dobi, studentima, odraslima i penzionerima, međutim nas ovdje zanimaju dječji i mladenački uzrast pa su u tom području samo četiri knjižnice koje imaju čitateljske klubove pogodne za ovo istraživanje. Utvrđeno je da postoje dva čitateljska kluba za djecu do 4. razreda OŠ, jedan za više razrede OŠ i jedan za SŠ.

10. Koja je motivacija vođenja i organiziranja radionica koje potiču čitanje za djecu i mlade?

Grafikon br. 10. Motivacija provođenja radionica čitanja

Ovim grafikonom br. 10 upitane su knjižnice o samoj motivaciji ili poticaju održavanja radionica poticanja čitanja, što žele postići njihovim održavanjem, koji cilj imaju kod razvijanja pozitivnih osobina kod djece.

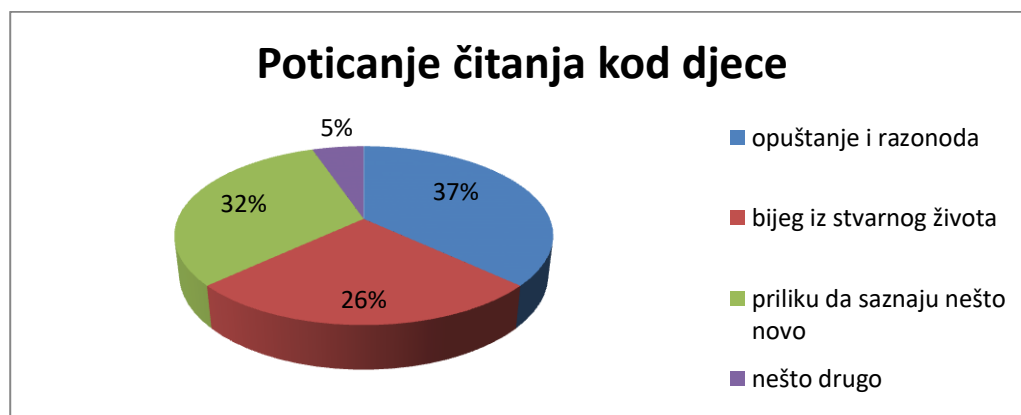
Knjižničarke/ri su navele da:

- šest knjižnica (43%) održava radionice poticanja čitanja radi učenja novih stvari i zanimljivosti
- četiri knjižnice (29%) dječje uzraste animira koristeći neformalno druženje
- tri knjižnice (21%) navele su da radionice poticanja čitanja provode baš zbog svog formalnog razloga
- samo jedna knjižnica (7%) navela da radionice poticanja čitanja provodi zbog okupljanja djece kako bi više zavojljeli dolaziti u knjižnicu.

U drugom dijelu ankete usredotočili smo se na načine provođenja i sudjelovanja djece i mladih u radionicama poticanja čitanja.

Djeca i mladi i njihovo sudjelovanje u radionicama

11. Radionice poticanja čitanja pomažu djeci da čitanje shvate kao:

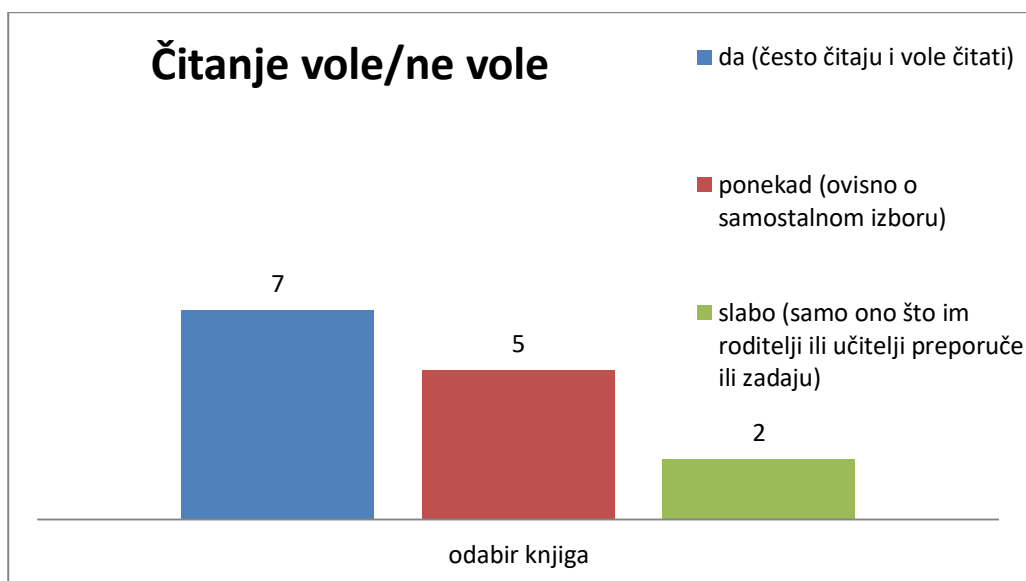
Grafikon br. 11 Pokazuje razloge poticanja čitanja u narodnim knjižnicama

Grakifon br. 11 navodi primjere koji mogu biti dovoljno dobri razlozi za razvijanje poticanja čitanja kod djece. Pokušalo se utvrditi koje razloge knjižničari smatraju važnima kada održavaju svoje radionice.

Anketom je pokazano da:

- u sedam knjižnica djeca vole dolaziti na radionice poticanja čitanja zbog toga što se osjećaju opušteno te im je to vrsta razonode u slobodno vrijeme (37%)
- pet knjižnica je navelo kao razlog dolaska djece bijeg iz stvarnog života (26%)
- šest knjižnica je navelo razlog dolaska djece kao priliku da saznaju nešto novo (32%)
- jedna knjižnica je navela neke druge razloge (5%).

12. Vole li djeca koja dolaze na radionice čitati?

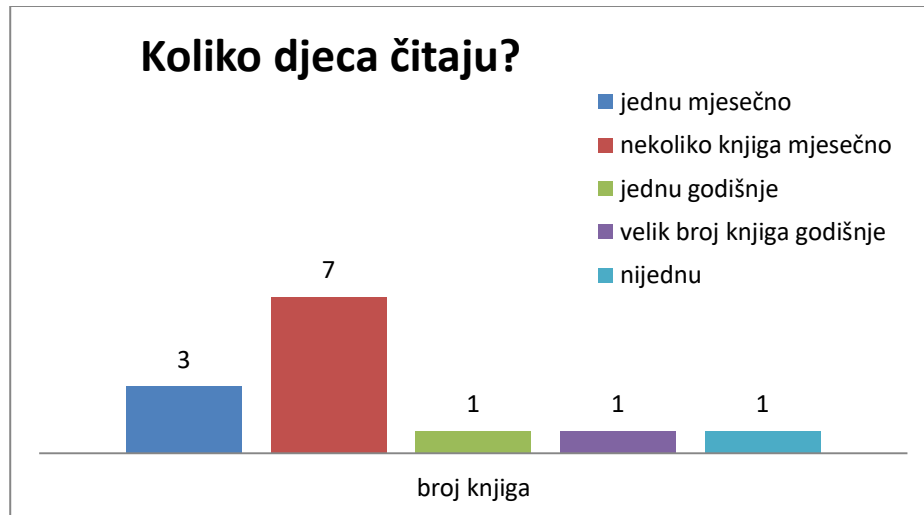
Grafikon br. 12. Privrženost k čitanju kod djece

Grafikonom br. 12 upitalo se knjižničare/rke što oni misle o djeci koja dolaze na radionice poticanja čitanja, kakav je odnos djece i čitanja, jesu li to djeca koja vole ili ne vole čitati, koja često dolaze po nove knjige i slikovnice ili su to djeca koja dolaze na radionice kako bi zavoljela knjižnicu i čitanje.

Odgovor koji je dobiven, kaže da:

- u sedam knjižnica koje održavaju radionice, djeca koja sudjeluju u radionicama vole čitanje
- pet knjižnica kaže da ponekad dolaze i samostalno odabiru knjige
- dvije knjižnice tvrde da djeca slabo čitaju (samo ono što moraju).

13. Koliko otprilike knjiga posuđuju djeca i mladi koji sudjeluju u ovim radionicama?

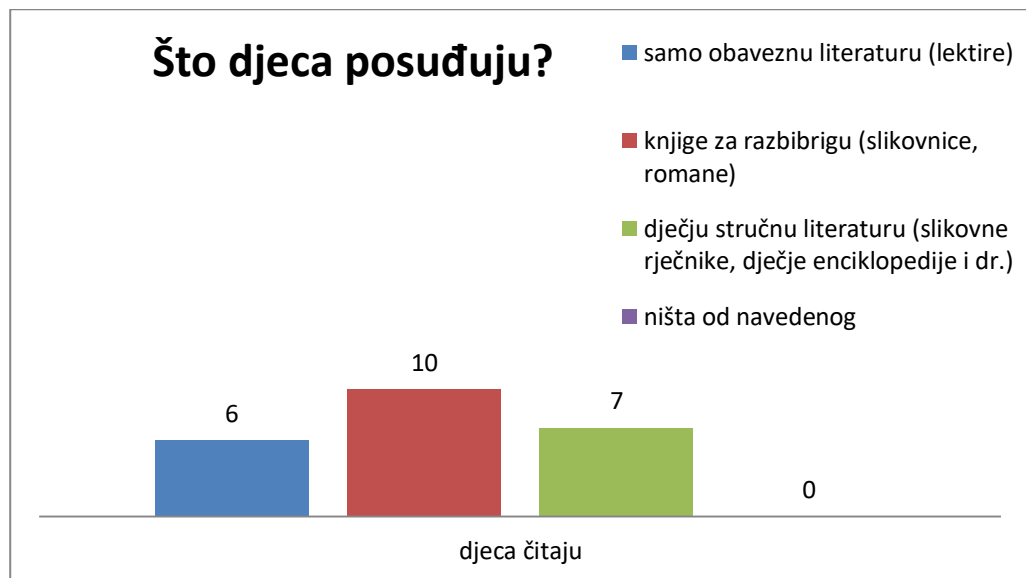
Grafikon br. 13. Posuđivanje knjiga za djecu

Grafikonom br. 13 upitalo se knjižničare/rke dolaze li djeca i mladi u knjižnicu samo zbog radionica ili i samostalno posuđuju knjige izvan tih okvira, jesu li redoviti čitači, koliko često dolaze po knjige.

Knjižničarke su odgovorile da:

- u tri knjižnice djeca posuđuju jednu knjigu mjesečno
- u sedam knjižnica nekoliko knjiga mjesečno
- u jednoj knjižnici jednu godišnje
- u dvije knjižnice navedeno je da posuđuju velik broj knjiga godišnje.

14. Koju vrstu knjiga djeca u Vašoj knjižnici vole posuđivati? Možete zaokružiti više odgovora.

Grafikon br. 14 dječja posudba u narodnim knjižnicama

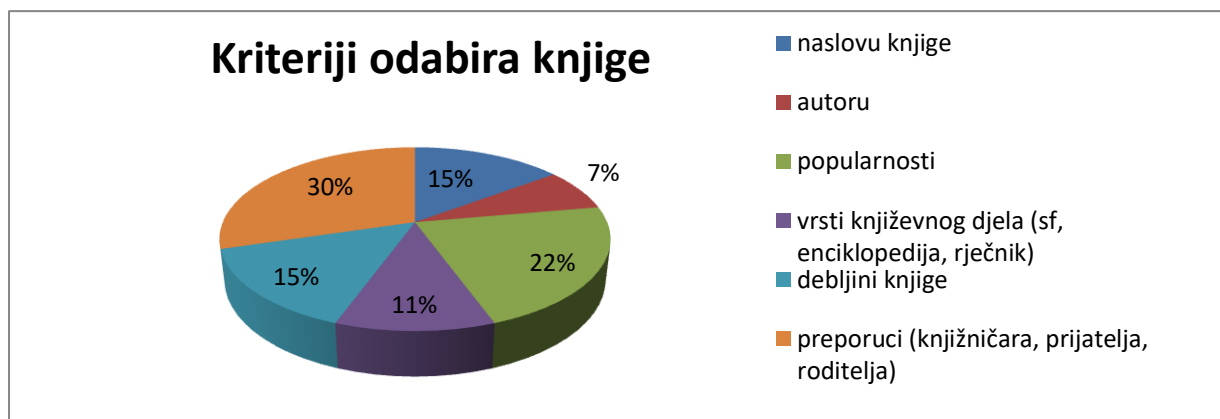
Grafikon br. 14 pokazuje učestalost posuđivanja knjiga kod djece u knjižnicama, kakvu vrstu literature posuđuju i što ih zanima.

Na ovo pitanje, narodne knjižnice u Primorsko-goranskoj županije dale su sljedeće odgovore:

- u deset knjižnica najviše djece posuđuje knjige za razbibrigu
- sedam knjižnica je odgovorilo da djeca vole posuđivati dječju stručnu literaturu
- šest knjižnica da djeca uzimaju samo obaveznu literaturu

Napomena: neke knjižnice odgovorile su na ovo pitanje s višestrukom mogućnošću odgovora, više toga, jer to detaljnije objašnjava dječju posudbu.

15. Djeca i mladi knjige za čitanje biraju prema:

Grafikon br. 15 Kriteriji uzimanja knjiga u narodnim knjižnicama

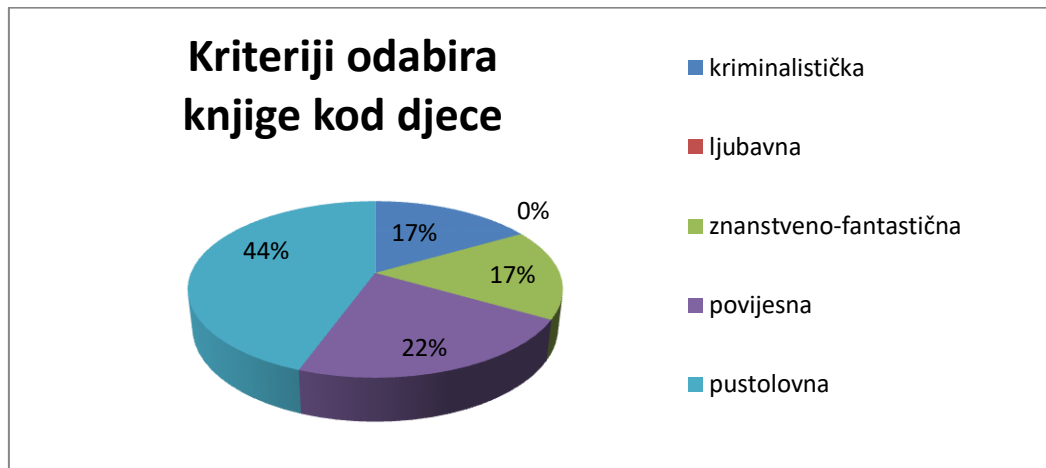
Grafikon br. 15 pokazuje nekoliko mogućnosti prema kojima djeca mogu posuđivati knjige, ovisno o popularnosti knjige ili autora, žanru koji ih zanima, preporukama stručnih osoba ili prijatelja.

Anketa je pokazala da djeca najčešće posuđuju:

- u četiri knjižnice kriterij odabira knjige bio je prema naslovu (15%)
- u dvije knjižnice prema autoru (7%)
- u šest knjižnica prema popularnosti (22%)
- u tri knjižnice odgovor je bio prema vrsti djela (11%)
- u četiri knjižnice odabir knjiga je prema debljini (15%)
- u osam knjižnica da djeca i mladi uzimaju knjige prema preporuci.

Napomena: Neke knjižnice su na ovom pitanju odgovorile s više odgovora, što je bilo dopušteno.

16. Djeca najradije čitaju i posuđuju sljedeću tematiku:

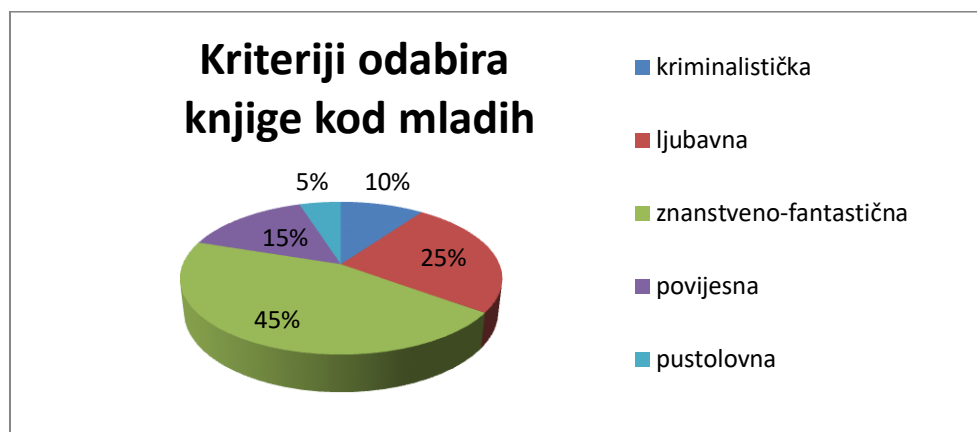
Grafikon br. 16 Vrsta žanrova koju djeca posuđuju u narodnim knjižnicama

Grafikon br. 16 pokazuje da od pet navedenih žanrova, djeca ni u jednoj knjižnici ne posuđuju ljubavnu tematiku, pa je stoga njegov postotak (0%). Ostali žanrovi su zastupljeni u dječjoj posudbi kroz sljedeće knjižnice.

U narodnim knjižnicama PGŽ-a djeca posuđuju:

- u osam knjižnica građu pustolovne tematike (44%),
- u četiri knjižnice povijesna (22%),
- u tri knjižnice čita se znanstvena fantastika (17%) i kriminalistika (17%).

17. Mladi najradije čitaju i posuđuju sljedeću tematiku:

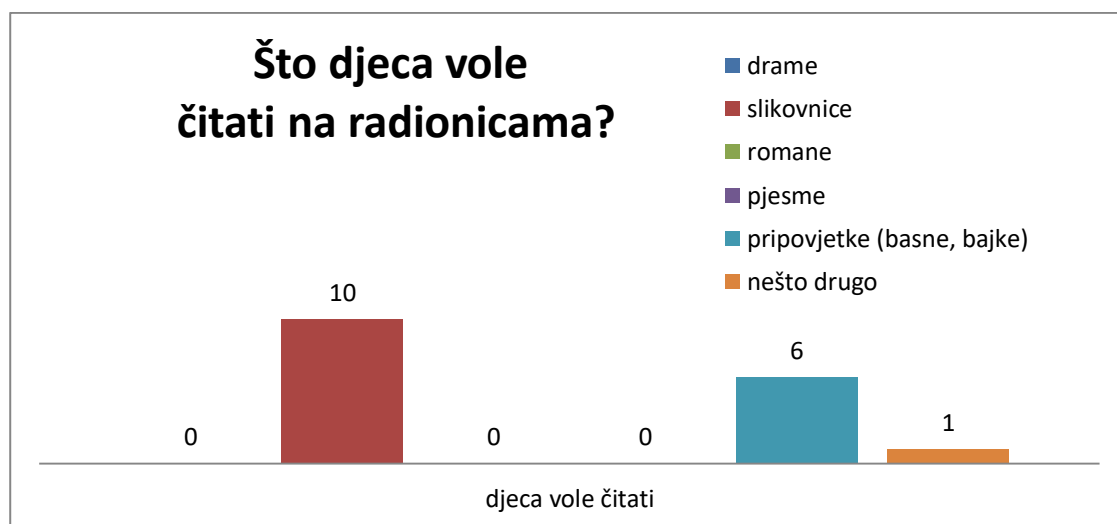
Grafikon br. 17 Kriterij odabira knjižnične građe kod mladih u narodnim knjižnicama

Grafikon br. 17 pokazuje zastupljenost posuđivanja knjižnične građe kod mladih, što ih zanima i što vole posuđivati, koji su to žanrovi i što bi dalje knjižničari mogli nabavljati kako bi im izašli u susret.

Sljedeći podaci prikupljeni anketiranjem:

- u devet knjižnica najpopularnija knjižnična građa je znanstveno-fantastične tematike (45%)
- u pet knjižnica ljubavna građa (25%),
- u tri knjižnice povijesna tematika (15%),
- u dvije knjižnice kriminalistička (10%)
- u jednoj knjižnici pustolovna (5%).

18. Na dječjim radionicama poticanja čitanja naglas djeca najviše vole:

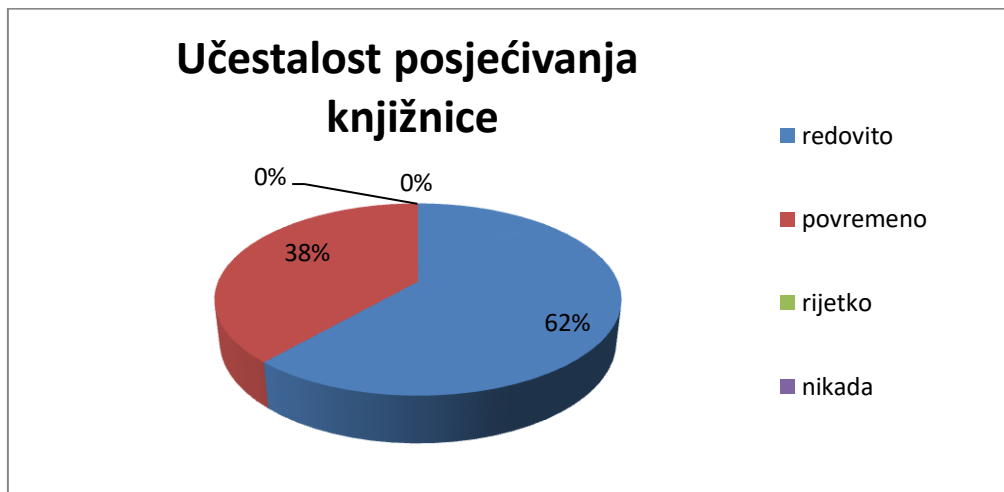
Grafikon br. 18 Građa koja se čita u radionicama poticanja čitanja u narodnim knjižnicama

Grafikon br. 18 pokazuje stupčasti prikaz zastupljenosti čitane građe koja se djeci najviše sviđa u radionicama poticanja čitanja.

Na postavljeno pitanje, narodne knjižnice su odgovorile da :

- u deset knjižnica najviše čitaju slikovnice,
- u šest knjižnica radionice se održavaju čitanjem pripovjetki,
- a samo jedna knjižnica je navela da ponekad koristi stripove kao literaturu za vrtićku djecu.

19. Koliko često djeca i mladi koji sudjeluju u radionicama poticanja čitanja posjećuju narodnu knjižnicu?

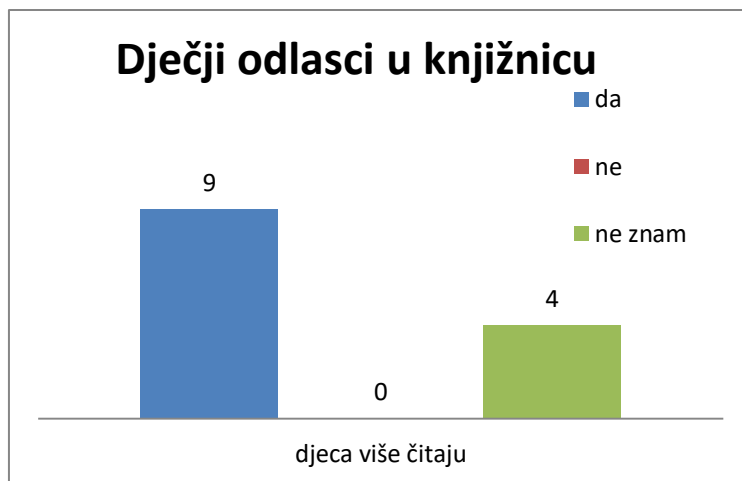
Grafikon br. 19 Evidencija posjećivanja knjižnica kod djece i mladih

Grafikon br. 19 pokazuje evidenciju posjećivanja djece i mladih, statistički pregled dolazaka mlađe populacije u narodne knjižnice PGŽ-je.

Iz grafikona se vidi da:

- osam knjižnica smatra da djeca i mladi najčešće posjećuju knjižnicu redovito (62%)
- pet knjižnica smatra da dolaze povremeno (38%).

20. Jesu li radionice poticanja čitanja potaknule djecu i mlade da češće dolaze u knjižnicu?

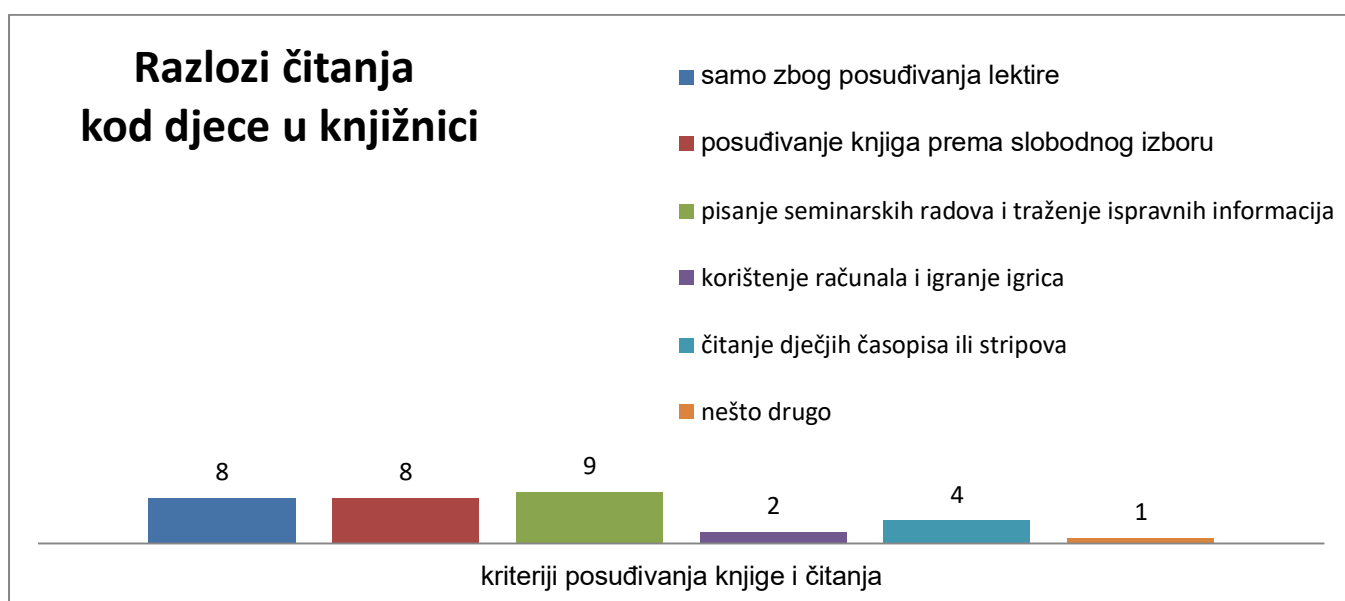
Grafikon br. 20 Učestalost dolaska djece u narodne knjižnice

Grafikon br. 20 pokazuje učestalost dolaska djece u knjižnicu.

Pritom je pokazano da:

- devet knjižnica smatra da djeca koja posjećuju radionice poticanja čitanja radije čitaju i žele dolaziti u knjižnicu
- četiri knjižnice su navele da ne znaju jesu li ove radionice potaknule djecu da više čitaju.

21. Ako jesu, iz kojih razloga djeca i mladi češće dolaze u knjižnice?

Grafikon br. 21 Razlozi čitanja kod djece

Grafikon br. 21 pokazuje razloge dolazaka djece i mladih u knjižnicu, pri čemu su navedeni razlozi neki od istaknutijih.

Na ovo pitanje knjižnice su odgovorile:

- devet knjižnica smatra da djeca dolaze u knjižnicu kako bi pisala seminarske radove i tražila ispravne informacije
- osam knjižnica smatra da djeca i mladi dolaze zbog posuđivanja lektire
- osam knjižnica smatra da su dolasci potaknuti slobodnim odabirom knjiga
- četiri knjižnice smatraju da djeca dolaze zbog čitanja dječjih časopisa ili stripova
- dvije knjižnice smatraju da djeca koriste računala i igraju igrice
- jedna knjižnica navodi da djeca čitaju iz drugih razloga – primjerice: druženje s prijateljima koje susreću u knjižnici.

U Primorsko-goranskoj županiji anketirano je trinaest od osamnaest narodnih knjižnica, neke narodne knjižnice ne provode radionice pa stoga nisu mogle sudjelovati, a neke se jednostavno nisu javile, niti odgovorile na anketni upitnik. Na temelju podataka koje su knjižnice ispunile nastali su grafikoni, kojima se поближе objašnjava čime se knjižnice bave, što djeca i mladi preferiraju i što nije dobro i trebalo bi poraditi na tome i popraviti to.

U sklopu istraživanja moglo se vidjeti koliko knjižnica provodi radionice za bebe, koliko ih se fokusiralo na čitateljske klubove, koliko knjižnica provodi čitanje na glas i sudjeluje u aktivnostima kroz godinu.

Pokazano je da je najviše radionica za djecu vrtićke dobi i nižih razreda osnovne škole, da sudjeluju većinom u pričaonicama te da najviše vole slikovnice, pripovjetke (bajke, basne).

Što se tiče čitanja na glas i ono se provodi u osam knjižnica i razvijeno je za djecu mlađeg uzrasta.

Čitateljski klubovi prisutni su u četiri knjižnice, dva za djecu nižih razreda osnovne škole, jedan za više i jedan za srednju školu.

Ovim istraživanjem pokazalo se da se na različite načine i pristupe, ovisno o grupi u kojoj se provode radionice poticanja čitanja, odabiru knjige (preko dogovora, preko popisa, preko prijedloga članova).

8. Zaključak

U ranom djetinjstvu potiče se intelektualni i kreativni razvoj kroz korištenje poticanja čitanja i čitanja naglas od najranije dobi. Ključna uloga pripada roditeljima, starateljima, djedovima i bakama kao i učiteljima, pedagogima, knjižničarima, tetama pričalicama i drugim odraslim osobama koje pripadaju i obogaćuju rječnik bebama, djeci i mladima, potičući ih na slušanje i čitanje. Načini koji mogu utjecati, a vezani su uz razvoj djeteta, su kognitivni, emocionalni i moralni način te najčešće doprinose i određuju karakterne osobine djeteta u odrasloj dobi.

U današnje doba, često se vodi rasprava oko samog odgoja djece i mladih, na koje načine i kako ih pravilno usmjeriti da zavole čitanje, jer će im ono biti korisno cijeloga života pa je važno da roditelji djecu usmjeravaju k tome da čitanje nije štetno ili dosadno i da im pokažu da je to vrijedno i korisno za život. Uz knjige i čitanje, često se veže pojam napornog i dosadnog, posebice u obiteljima u kojima nitko nije odmalena djeci pokazao niti ih poticao da steknu takve navike. Takve navike mogu se stjecati i izvan obiteljskog doma, primjerice u vrtićima, različitim radionicama poticanja čitanja u knjižnicama i sl. Djeca će uz vlastiti razvoj rječnika i ponašanja na takvim mjestima često upoznati i nove prijatelje, pa bi im i taj društveni aspekt mogao olakšati te pomoći da zavole čitanje.

Rezultati anonimno provedene ankete o poticanju čitanja, radionica i dolaska djece na radionice, pokazuju interes i informacijske potrebe djece i mladih koji sudjeluju u njima. Uzorak koji je korišten obuhvaća područje Primorsko-goranske županije u trinaest knjižnica koje imaju različite radionice poticanja čitanja i koje su namijenjene različitim uzrastima. Ono što se može zaključiti je da se premalo radionica odvija za bebe, uzrast od 0 do 3 godine, a to je razdoblje u kojemu bi trebalo minimalno 15 minuta na dan čitati djetetu kako bi dijete steklo povjerenje i razvijalo i učilo različite riječi i pridodavalo im odgovarajuća značenja. Roditelji su slabije angažirani u takvim radionicama, budući da se one često i ne provode. Najrazvijenije radionice su za uzrast vrtićke dobi i nižih razreda osnovne škole, a najčešće se provode u skupinama od 5 do 10 članova. Radionice se provode na tjednoj, mjesečnoj i godišnjoj razini, ovisno o tome provode li ih sami knjižničari ili imaju i stručne suradnike koji im u tome pomažu (tete pričalice, volonteri, pomoćni knjižničari i drugi). Tematika radionica kao i knjige koje se čitaju dogovaraju se između članova i knjižničara koji ih izrađuju, a ponekad i sa suradnicima koji ih vode. U manjim sredinama, gdje je najčešće knjižničar i voditelj radionica poticanja čitanja, radionice se održavaju u određenim mjesecima primjerice:

božićne, uskršnje, ljetne ili specifično vezane uz određene događaje. U većim sredinama, gradovima ili gradskim ograncima radionice se češće održavaju zbog veće mogućnosti (više ljudi je zaposleno i lakše je organizirati češće radionice). U četiri od trinaesti knjižnica potvrđeno je da se mjesečno održavaju čitateljski klubovi, dva za djecu osnovne škole nižih razreda, jedan viših i jedan za srednju školu. Najčešće obuhvaćaju onu tematiku koju djeca u toj dobi čitaju, primjerice pustolovnu ili kriminalističku za mlađe, dok je za starije ljubavna ili znanstveno-fantastična tematika.

Što se tiče posuđivanja knjiga i češćeg dolaska u knjižnice, knjižničari/ke su odgovorili da djeca i mladi koji sudjeluju u radionicama poticanja čitanja više vole čitati i odabiru građu slobodnog odabira, uz onu obaveznu, te češće dolaze u knjižnicu i polako razvijaju ljubav prema knjizi i čitanju. Djeca koja ne sudjeluju u takvim radionicama većinom dolaze na mjesečnoj bazi po obaveznu literaturu (seminarske tematike ili lektire) i većinom provode malo vremena u knjižnici. Djeca i mladi koji su zavoљjeli čitanje dolaze češće u knjižnicu i provode vrijeme čitajući časopise, odabirući građu prema vlastitom izboru ili preporuci, više su zainteresirani za novitete koji stižu na police i vesele se novim radionicama.

Ovakvim radionicama omogućuje se razvijanje nužne vještine za rast i razvoj u suvremenom svijetu – čitanje, koje će kasnije omogućiti djeci i mladima da im se otvaraju vidici i stvaraju bolje prilike u budućnosti. Korištenje vještine čitanja omogućuje djeci i mladima pravo na stjecanje informacija koje će kasnije koristiti u životu i omogućiti im da se snalaze i odrastaju u karakterno ozbiljne i zrele osobe.

9. Literatura

1. Barbarić, D. Što znači „čitati“?. Vijenac (br. 575). Matica Hrvatska, 2017. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na:
<http://www.matica.hr/vijenac/575/%C5%A0to%20zna%C4%8Di%20%E2%80%9E%C4%8Ditati%E2%80%9C%3F/>
2. Bašić, I. Čitateljske grupe: dijalog s pričom započet od malih nogu. Gradska knjižnica Rijeka, 2016. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na: https://gkr.hr/Magazin/Teme/Citatejske-grupe-dijalog-s-pricom-zapocet-od-malih-nogu?utm_campaign=gkr_newsletter&utm_source=newsletter-2016-06-01&utm_medium=email&utm_content=title&utm_term=first-four-items
3. Bokan, A. i Cupa, D. Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske. 2017. [citirano: 2020-03-18]. Dostupno na: <https://bib.irb.hr/datoteka/916780.290-1166-1-PB.pdf>
4. Čabrić N. 10 razloga zašto čitati. Čitam, čitaš, čita. E-bilten. 2017. [citirano: 2020-03-28]. Dostupno na: <https://hcdbilten.wordpress.com/2017/01/14/10-razloga-zasto-citati/#more-4530>
5. Čudina-Obradović, M. Roditelji s bebama i malom djecom – dobro došli u knjižnicu! Hrvatsko knjižničarsko društvo. [citirano: 2020-03-29]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/96/sazetak/81/>.
6. Čunović, K. i Stropnik, A. Nacionalna kampanja “Čitaj mi!” – primjer partnerstva i usklađenosti udruga. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 58(1-2), 103-120, 2015. [citirano: 2020-03-02]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/143620>
7. Gabriel, D. M. Građa lagana za čitanje: kako raditi prilagodbu tekstova. Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2015. [citirano: 2020-03-29]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/840>
8. Gradska knjižnica Karlovac. Bebe u knjižnici. [citirano: 2020-03-26]. Dostupno na: <http://www.gkka.hr/bebe-u-knjiznici/>
9. Gradska knjižnica Rijeka. Striborov čitateljski klub. [citirano: 2020-04-02]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-mlade-i-odrasle/CK-CK>
10. Gradska knjižnica Rijeka. Male knjigopije. [citirano: 2020-04-02]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Lokacije/Ogranak-Zamet/Programi/Male-knjigopije>
11. Gradska knjižnica Rijeka. Rođeni za čitanje, predavanje prim. mr. sc. Marije Radonić, 2013. [citirano: 2020-03-26]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Magazin/Najave/Rodeni-za-citanje-predavanje-prim.-mr.-sc.-Marije-Radonic>
12. Gradska knjižnica Rijeka. Mali knjigoljupci. [citirano: 2020-04-02]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-4korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Mali-knjigoljupci>
13. Gradska knjižnica Rijeka. Zvezdani DNA. [citirano: 2020-04-02]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-mlade-i-odrasle/Zvezdani-DNA>
14. Gradska knjižnica Rijeka. Biblioklub. [citirano: 2020-04-03]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Biblioklub>
15. Gradska knjižnica Rijeka. Pssst... čitamo! [citirano: 2020-04-04]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Psst-citamo>
16. Grosman, M. U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam, 2010.

17. Knjižnica Medveščak. Roditelji s bebama i malom djecom – dobro došli u knjižnicu! Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007. [citirano: 2020-03-22]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/96/>
18. IFLA: smjernice za građu laganu za čitanje: Potreba za građom laganom za čitanje. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007.
19. IFLA: smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb: IFLA-ina Sekcija knjižnica za djecu i mladež, uz pomoć Knjižnice Medveščak, 2003.
20. IFLA: smjernice za knjižnične usluge za mladež: Web 2.0 i knjižnične usluge za mladež uvod za knjižničare Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
21. IFLA: smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.
22. IFLA: smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
23. Jelušić, S. i Stričević, I. Informacijske potrebe i čitateljski interesi građana Hrvatske. U E. Pecotić, S. Buczkowska, K. Krolo Žužul (Ur.), Knjiga i slobodno vrijeme: zbornik radova (str. 16-31). Split: Gradska knjižnica Marka Marulić, 2011.
24. Knjižnice grada Zagreba. Nacionalni kviz za poticanje čitanja. [citirano: 2020-04-05]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica-odjel-za-djecu-i-mladez/projekti-6033/nacionalni-kviz-za-poticanje-citanja-1621/1621>
25. Kolarić, A., Šimić, S., Štivić, V. i Žentil Barić, Ž. Čitateljski blogovi Tragači i Knjiški frikovi – usluge za djecu i mlade na Web-u 2.0. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 56(3), 91-100, 2013. [citirano: 2020-03-19]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/115196>
26. Kordigel, M. Razvoj čitanja, vrste čitanja i tipologija čitalaca : I. dio. Umjetnost i dijete 2/3, 101–123, 1991.
27. Kovačević, J. Narodna knjižnica: središte kulturnog i društvenog života. Zagreb: Naklada Ljevak, 2017.
28. Kuvač-Levačić, K. Razvoj i vrste čitanja, tipologija čitatelja s obzirom na čitanje „neknjiževnih” tekstova. // Čitanje za školu i život : zbornik radova / IV. simpozij učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika ; urednik Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2013. [citirano: 2020-06-15]. Dostupno na: <http://www.azoo.hr/images/izdanja/citanje/Citanje.pdf>
29. Miščin, Ž. i Gabriel, D.M. Nacionalna kampanja za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom “I ja želim čitati”. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 60(1), 289-309, 2017. [citirano: 2020-03-07]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/189125>
30. Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo kulture, 2017. [citirano: 2020-03-12]. Dostupno na: <https://www.min-kulture.hr/userdocsimages/najnovije%20novosti/a/nspč.pdf>
31. Olujić, K. Kako navesti ljude na čitanje. H-alter, 2015. [citirano: 2020-03-27]. Dostupno na: <http://www.h-alter.org/vijesti/kako-ljude-navesti-na-citanje>
32. Ott Franolić, M. Preporuke kvalitetnih slikovnica: Čitajte djeci – kvalitetne slikovnice, svaki dan! 2017. [citirano: 2020-04-05]. Dostupno na: <https://www.mvinfo.hr/clanak/citajte-djeci-kvalitetne-slikovnice-svaki-dan>

33. Peti-Stanić, A. Čitanjem do (spo)razumijevanja: Od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti. Zagreb: Naklada Ljevak, 2019.
34. Petrović Čemeljić, T. Čitam, dakle postojim: o riječkim čitateljskim klubovima. HRT Radio Rijeka, 2014. [citirano: 2020-04-01]. Dostupno na: <https://radio.hrt.hr/radio-rijeka/clanak/citam-dakle-postojim-o-rijeckim-citateljskim-klubovima/69744/>
35. Šesto, S. Dajmo im da čitaju. Gradska knjižnica Rijeka, 2016. [citirano: 2020-04-03]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Magazin/Teme/Dajmo-im-da-citaju>.
36. Tibljaš, V. Čitateljski klub: upute za početnike. Gradska knjižnica Rijeka, 2014. [citirano: 2020-03-31]. Dostupno na: <https://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljski-klub-upute-za-pocetnike>
37. Tportal. Zašto bismo u novoj trebali više čitati? 2017. [citirano: 2020-03-30]. Dostupno na: <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/zasto-bismo-u-novoj-trebali-vise-citati-20131231>
38. Visinko, K. Čitanje: poučavanje i učenje. Zagreb: Školska knjiga, 2014.

Popis slika

Slika 1 Gradska knjižnica Rijeka - Dajmo im da čitaju	37
Slika 2 Radionica poticanja čitanja u Vrbovskom	38
Slika 3 Ljetna radionica poticanja čitanja u Vrbovskom.....	39
Slika 4 Kutak za najmlađe	40
Slika 5 Dječja pričaonica s autoricom Maricom Milčec	41
Slika 6 Pričaonica u parku ispred Ogranka Viškovo.....	41
Slika 7 Sudjelovanje u Nacionalnom kvizu za poticanje čitanja	41

Popis tablica

Tablica 1 Giehrlove faze literarno-estetskog razvoja.....	9
Tablica 2 - načini promicanja čitanja.....	21
Tablica 3 SWOT analiza Nacionalne strategije poticanja čitanja	26

Popis grafikona

Grafikon br. 1 Pokazuje provođenje radionica poticanja u narodnim knjižnicama	
Grafikon br. 2 Sudjelovanje djece u radionicama poticanja čitanja	
Grafikon br. 3 Radionice poticanja čitanja prema vrstama uzrasta	
Grafikon br. 4 voditelji radionica poticanja čitanja	
Grafikon br. 5 Učestalost provođenja radionica poticanja čitanja	
Grafikon br. 6. Radionice poticanja čitanja kod beba i uključenost roditelja u njih	
Grafikon br. 7 Informiranje o provođenima radionica poticanja čitanja	
Grafikon br. 8 Odabir knjiga za čitanje u radionicama poticanja čitanja u narodnim knjižnicama	
Grafikon br. 9 Čitateljski klubovi u Primorsko-goranskoj županiji u u narodnim knjižnicama	
Grafikon br. 10 Motivacija provođenja radionica čitanja	
Grafikon br. 11 Pokazuje razloge poticanja čitanja u narodnim knjižnicama	

Grafikon br. 12 Privrženost k čitanju kod djece

Grafikon br. 13 Posuđivanje knjiga za djecu

Grafikon br. 14 dječja posudba u narodnim knjižnicama

Grafikon br. 15 Kriteriji uzimanja knjiga u narodnim knjižnicama

Grafikon br. 16 Vrsta žanrova koju djeca posuđuju u narodnim knjižnicama

Grafikon br. 17 Kriterij odabira knjižnične građe kod mladih u narodnim knjižnicama

Grafikon br. 18 Građa koja se čita u radionicama poticanja čitanja u narodnim knjižnicama

Grafikon br. 19 Evidencija posjećivanja knjižnica kod djece i mladih

Grafikon br. 20 Učestalost dolaska djece u narodne knjižnice

Grafikon br. 21 Razlozi čitanja kod djece

Prilog 1 - anketa

Podaci o ispitaniku

Moj spol je: M ili Ž

Radionice poticanja čitanja za djecu i mlade

O radionicama

22. Koju vrstu radionica provodite?

- a) pričaonice
- b) čitanje naglas
- c) čitateljski klubovi
- d) nešto drugo: _____

23. Koliko djece sudjeluje u radionicama poticanja čitanja?

- a) do 5 članova
- b) 5 do 10 članova
- c) 10 i više članova

24. Kojem uzrastu su namijenjene radionice? (Možete zaokružiti i više odgovora)

- a) 0-3 god
- b) 3-6 god
- c) 1. do 4. raz OŠ
- d) 5. do 8. raz OŠ
- e) srednja škola

25. Tko vodi radionice poticanja čitanja?

- a) knjižničar
- b) pomoćni knjižničar
- c) volonter/ka
- d) član/ica knjižnice
- e) suradnja knjižničara i volontera
- f) suradnja knjižnice i neke druge javne ustanove

26. Koliko često se održavaju radionice poticanja čitanja?

- a) jednom na mjesec
- b) dva ili više puta mjesečno
- c) nekoliko puta na godinu
- d) u skladu s dogovorom voditelja i članova čitateljskog kluba

27. Jesu li uključeni roditelji i sudjeluju li aktivno u provođenju radionice, ako se radi o uzrastu od 0 do 3 godine?

- a) uključeni su
- b) uključeni su i aktivno sudjeluju
- c) nisu uključeni i ne sudjeluju
- d) ovisi o voditelju radionice

28. Na koji način informirate djecu i mlade te njihove roditelje o provođenju Vaših radionica?

- a) preporuka knjižničara ili članova knjižnice
- b) preko mrežnih stranica knjižnice
- c) preko društvenih mreža knjižnice
- d) preko plakata u prostoru knjižnice
- e) na neki drugi način: _____

29. Tko odabire knjige koje se čitaju u sklopu radionica za poticanje čitanja?

- a) knjižničar/ka (voditelj/voditeljica) koja vodi radionice (pričaonice)
- b) članovi knjižnice ili sudionici koji dolaze na radionice
- c) odabir nastaje dogovorom između voditelja i članova
- d) unaprijed je napravljen popis knjiga koje se čitaju

30. Imate li čitateljski klub kao jedan od načina poticanja čitanja u Vašoj knjižnici?

- a) da
- b) ne

31. Koja je motivacija vođenja i organiziranja radionica koje potiču čitanje za djecu i mlade?

- a) zabava (neformalno druženje)
- b) poticanje čitanja
- c) učenje
- d) neki drugi razlog: _____

Djeca i mladi i njihovo sudjelovanje u radionicama

32. Radionice poticanja čitanja pomažu djeci da čitanje shvate kao:

- a) opuštanje, razonodu
- b) bijeg iz stvarnog života
- c) priliku da saznaju nešto novo
- d) nešto drugo: _____

33. Vole li djeca koja dolaze na radionice čitati?

- a) da (često čitaju i vole čitati)
- b) ponekad (ovisno o samostalnom izboru)
- c) slabo (samo ono što im roditelji ili učitelji preporuče ili zadaju)

34. Koliko otprilike knjiga posuđuju djeca i mladi koji sudjeluju u ovim radionicama?

- a) jednu mjesečno
- b) nekoliko knjiga mjesečno
- c) jednu godišnje
- d) velik broj knjiga godišnje
- e) nijednu

35. Koju vrstu knjiga djeca u Vašoj knjižnici vole posuđivati?

- a) samo obaveznu literaturu (lektire)

- b) knjige za razbibrigu (slikovnice, romane)
- c) dječju stručnu literaturu (slikovne rječnike, dječje enciklopedije i dr.)
- d) ništa od navedenog

36. Djeca i mladi knjige za čitanje biraju prema:

- a) naslovu knjige
- b) autoru
- c) popularnosti
- d) vrsti književnog djela (znanstvena fantastika, enciklopedija, rječnik i dr.)
- e) debljini knjige (prema broju stranica)
- f) preporuci (knjižničara, prijatelja, roditelja i dr.)

37. Djeca najradije čitaju i posuđuju sljedeću tematiku:

- a) kriminalističku
- b) ljubavnu
- c) znanstveno-fantastičnu
- d) povijesnu
- e) pustolovnu

38. Mladi najradije čitaju i posuđuju sljedeću tematiku:

- a) kriminalističku
- b) ljubavnu
- c) znanstveno-fantastičnu
- d) povijesnu
- e) pustolovnu

39. Na dječjim radionicama poticanja čitanja naglas djeca najviše vole:

- a) drame
- b) slikovnice
- c) romane
- d) pjesme
- e) pripovijetke (bajke, basne)
- f) nešto drugo _____

40. Koliko često djeca i mladi koji sudjeluju u radionicama poticanja čitanja posjećuju narodnu knjižnicu?

- a) redovito
- b) povremeno
- c) rijetko
- d) nikada

41. Jesu li radionice poticanja čitanja potaknule djecu i mlade da češće dolaze u knjižnicu?

- a) da
- b) ne
- c) ne znam

42. Ako jesu, iz kojih razloga djeca i mladi češće dolaze u knjižnice?

- a) samo zbog posuđivanja lektire
- b) posuđivanje knjiga prema slobodnom izboru

- c) pisanje seminarskih radova i traženje ispravnih informacija
- d) korištenje računala i igranje igrice
- e) čitanje dječjih časopisa ili stripova
- f) nešto drugo _____

Radionice poticanja čitanja u narodnim knjižnicama Primorsko-goranske županije

Sažetak

Cilj ovog diplomskog rada je istražiti prisutnost i obilježja radionica poticanja čitanja s naglaskom na one koje se provode u narodnim knjižnicama Primorsko-goranske županije. U teorijskom dijelu rada prikazat će se međunarodni i domaći knjižničarski dokumenti koji pridonose uspostavljanju knjižničnih usluga za djecu i mlade kako općenito tako i u dijelu koji se odnosi na poticanje čitanja. Istraživanje u radu će biti provedeno metodom ankete. Ispitat će se voditelji radionica poticanja čitanja u narodnim knjižnicama Primorsko-goranske županije s ciljem saznanja kriterija prema kojima se radionice mogu poboljšavati i bolje prilagođavati djeci i mladima, prema njihovim željama i samom uzrastu, kao i provođenje analize knjižnične građe koju djeca i mladi najviše posuđuju.

KLJUČNE RIJEČI: čitanje, poticanje čitanja, narodne knjižnice, programi za poticanje čitanja

Reading Encouragement Workshops in Public Libraries of Primorje-Gorski Kotar County

Summary

The aim of this master's thesis is to investigate the presence and characteristics of reading encouragement workshops with a focus on those conducted in public libraries of the Primorje-Gorski kotar County. In the theoretical part of the thesis, the international and domestic library documents will be presented, which contribute to the establishment of library services for children and young people in general, as well as in the section that explains reading encouragement. The research in the paper will be conducted by a survey method. The managers of the reading encouragement workshops will be examined in the public libraries of Primorje-Gorski Kotar County in order to find out the criteria according to which the workshops can be improved and better adapted to children and young people (according to their wishes and their age). Moreover, the managers will be asked to carry out the analysis of the library material which children and young people lend the most.

Keywords: reading, reading encouragement, public libraries, reading encouragement programs/workshops